

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER
Dodiplomski visokošolski strokovni študijski program Management

Diplomska naloga
ANALIZA LETNIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV
PODJETJA

Mentor: izr. prof. dr. Milost Franko
Somentor:
Obravnavana organizacija: Balavto d.o.o. Ajdovščina
Strokovni sodelavec iz organizacije: Bajec Jožef, inž. str.
Koordinator diplomskega projekta:

POVZETEK

Računovodstvo spremlja poslovne dogodke podjetja, jih evidentira in na podlagi evidenc ter analiz pripravi računovodska poročila v skladu z računovodskimi standardi. Računovodska analiza poslovanja podjetja pomeni uporabo letnih računovodskih izkazov podjetja, ki prikazujejo statične in dinamične računovodske kategorije. Statične računovodske kategorije so sredstva in obveznosti do virov sredstev in so izražene v bilanci stanja. Dinamične računovodske kategorije pa so stroški, prihodki, odhodki ter poslovni izid, ki je izražen v izkazu poslovnega izida. Pri analizi poslovanja se največkrat uporabljajo računovodski kazalniki. Namen analize poslovanja je proučevanje bonitete podjetja in pridobivanje informacij, ki pomagajo uporabnikom pri poslovnih odločitvah.

Ključne besede: računovodski izkazi, stalna sredstva, gibljiva sredstva, kapital, računovodska analiza, kazalniki uspešnosti

ABSTRACT

Accounting books deal with business events of a company and on this basis prepare accounting reports in accordance with accounting standards. Financial analysis means the use of financial statements, which studies static and dynamic accounting categories. Static accounting categories are assets, liabilities and equity capital described in the balance sheet. Dynamic accounting categories are costs, revenues, expenses and earnings shown in the income statement for a selected period. Ratio analysis is among the most popular and widely used tool of financial statement analysis. Analysis is useful in a wide range of business decisions.

Key words: financial statements, accounting statements, fixed assets, current assets, equity capital, statement analysis, ratios of successfulness

UDK 657 (043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Pojem in sestavni deli računovodstva	3
3	Ekonomske kategorije, ki jih računovodstvo proučuje	5
3.1	Statično opredeljene računovodske kategorije	5
3.1.1	Sredstva	5
3.1.2	Obveznosti do virov sredstev	6
3.2	Dinamično opredeljene računovodske kategorije	7
3.2.1	Stroški	7
3.2.2	Odhodki	8
3.2.3	Prihodki	9
3.2.4	Poslovni izid	9
4	Temeljni računovodski izkazi	11
4.1	Bilanca stanja	11
4.1.1	Sredstva	11
4.1.2	Obveznosti do virov sredstev	14
4.2	Izkaz poslovnega izida	15
4.3	Izkaz finančnega izida	16
4.4	Izkaz gibanja kapitala	18
5	Računovodsko analiziranje poslovanja	19
5.1	Temeljni kazalniki stanja financiranja	20
5.2	Temeljni kazalniki stanja investiranja	21
5.3	Temeljni kazalniki vodoravnega finančnega ustroja (ali kazalniki likvidnosti)	21
5.4	Temeljni kazalniki gospodarnosti in dobičkonosnosti	22
5.5	Temeljni kazalniki obračanja	23
6	Predstavitev podjetja	25
7	Analiza bilance stanja podjetja	27
7.1	Analiza sredstev	27
7.1.1	Analiza stalnih sredstev	28
7.1.2	Analiza gibljivih sredstev	30
7.2	Analiza obveznosti do virov sredstev	31
7.2.1	Analiza kapitala	31
7.2.2	Analiza finančnih in poslovnih obveznosti	33
8	Analiza izkaza poslovnega izida	35
8.1	Analiza prihodkov	35
8.2	Analiza odhodkov	36
9	Analiza poslovanja podjetja z računovodskimi kazalniki	39

9.1 Analiza vlaganja s kazalniki stanja financiranja	39
9.2 Analiza naložbenja s kazalniki stanja investiranja	40
9.3 Analiza likvidnosti s kazalniki vodoravnega finančnega ustroja	41
9.4 Analiza gospodarnosti in dobičkonosnosti	42
9.5 Analiza kazalnikov obračanja.....	43
10 Sklep.....	45
Literatura	47
Viri	47
Priloge.....	49

PONAZORILA

Tabela 7.1 Obseg in struktura sredstev na dan 31.12 v letu 2005 in 2004 v tisoč SIT ..	27
Tabela 7.2 Obseg in struktura stalnih sredstev na dan 31. 12. v letu 2005 in 2004 v tisoč SIT	28
Tabela 7.3 Obseg in struktura opredmetenih osnovnih sredstev (okrajšano OOS) po neodpisani vrednosti na dan 31. 12. v letu 2005 in 2004	28
Tabela 7.4 Obseg in struktura gibljivih sredstev na dan 31. 12. v letu 2005 in 2004 v tisoč SIT.....	30
Tabela 7.5 Obseg in struktura obveznosti do virov sredstev v letih 2005 in 2004 (v tisoč SIT).....	31
Tabela 7.6 Obseg in struktura kapitala v letih 2005 in 2004 (v tisoč SIT).....	32
Tabela 7.7 Izračun vrednosti čistega poslovnega izida po prevrednotenju z rastjo cen življenjskih potrebščin ter z rastjo evra za leti 2005 in 2004 (v tisoč SIT).....	33
Tabela 7.8 Obseg in struktura finančnih in poslovnih obveznosti v letih 2005 in 2004 (v tisoč SIT)	33
Tabela 8.1 Prihodki, odhodki in poslovni izid (v tisoč SIT), njihova struktura (v %) ter indeks v letih 2005 in 2004	35
Tabela 8.2 Obseg (v tisoč SIT) in struktura (v %) prihodkov v letih 2005 in 2004.....	36
Tabela 8.3 Obseg (v tisoč SIT) in struktura (v %) odhodkov v letih 2005 in 2004	38
Tabela 9.1 Najpomembnejši kazalniki stanja financiranja za leti 2005 in 2004 (v tisoč SIT).....	39
Tabela 9.2 Nabavne vrednosti, popravki vrednosti, sedanje vrednosti in stopnje odpisanosti opredmetenih osnovnih sredstev (OOS) v letu 2005 in 2004 (v tisoč SIT).....	40
Tabela 9.3 Izračun kazalnika vodoravnega finančnega ustroja za leto 2005 in 2004	41
Tabela 9.4 Izračun nekaterih koeficientov likvidnosti za leto 2005 in 2004 (v tisoč SIT)	41
Tabela 9.5 Izračun koeficientov gospodarnosti za leti 2005 in 2004 (v tisoč SIT).....	42
Tabela 9.6 Izračun donosnosti kapitala in donosnosti sredstev za leti 2005 in 2004 (v tisoč SIT)	42
Tabela 9.7 Izračun koeficientov obračanja in dnevi vezave obratnih sredstev, zalog in kratkoročnih poslovnih terjatev v letih 2005 in 2004.....	43
Tabela 9.8 Izračun koeficienta obračanja obveznosti do dobaviteljev v letih 2005 in 2004	44

KRAJŠAVE

SRS Slovenski računovodski standardi
DDPO Davek od dohodkov pravnih oseb

1 UVOD

Podjetje je organizacija, ki se ukvarja s pridobitno dejavnostjo, pri tem pa je zanjo zelo pomemben dobiček oziroma ustrezen poslovni izid. Deluje v pogojih tveganja in ob množici konkurentov na trgu. Zaradi želje po obstanku na trgu in doseganju dobička je zelo pomembno, kako načrtujemo in spremljamo poslovanje.

Namen diplomskega dela je predstaviti temeljne računovodske kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje, predstaviti vsebino računovodskih izkazov, s katerimi je mogoče proučiti finančni položaj družbe in s tem njeno likvidnost, gospodarnost in donosnost poslovanja, oziroma oceniti njeno boniteto. Analiza finančnega položaja družbe je v današnjem času, ko je precej gospodarskih družb nelikvidnih, lahko odločilnega pomena, saj si z njo pomagamo ustvariti mnenje o strukturi in razmerju med sredstvi in obveznostmi do virov sredstev. Iz računovodskih izkazov in podatkov lahko izluščimo veliko koristnih informacij, ki pomagajo pri poslovnih odločitvah.

Koletnik meni, da »nam od vseh informacijskih sistemov računovodstvo daje najcelovitejše in najpopolnejše informacije o kakovosti gospodarjenja.«. (Koletnik 1995, 89)

Predmet pričujočega diplomskega dela je analiza računovodskih izkazov in poslovanja podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina v letu 2005 v primerjavi z letom 2004.

Namen je torej na podlagi podatkov za ti dve leti in s pomočjo strokovne literature analizirati uspešnost poslovanja podjetja. Podatke za analizo sem zajemala iz njegovih računovodskih izkazov, torej iz bilance stanja, izkaza poslovnega izida, izkaza finančnega izida ter izkaza gibanja kapitala. Analiza je temeljila na primerjavi dveh obdobj, kljub temu pa sem zanemarila vpliv rasti cen življenjskih potrebščin oziroma inflacije. Vsi podatki, prikazani v diplomskem delu, so izraženi v slovenskih tolarjih in so podani v realnih vrednostih.

Cilj diplomske naloge je odgovoriti na vprašanje, kako uspešno je bilo podjetje v letu 2005 v primerjavi s poslovanjem v letu 2004, ugotoviti prednostna in problemska stanja ter dejavnike, ki so pozitivno oziroma negativno vplivali na poslovanje in razvoj podjetja.

Metoda, ki sem jo uporabila, temelji na študiji literature s področja podrobne vsebine računovodskih izkazov in analiz poslovanja podjetij. Pri samem računovodskem analiziranju sem uporabila tudi pristop pojasnjevanja razmerij med primerljivimi pojavi, ki jih drugače poimenujemo tudi kazalniki. Kazalniki so relativna števila, ki se nanašajo na gospodarske kategorije, o katerih obstajajo računovodski izkazi.

Uvod

Struktura diplomskega dela obsega več poglavij. Uvodu sledi teoretični del, ki zajema poglavje o samem pojmu računovodstva in njegovih sestavnih delov. Nato sledi obravnavanje statičnih in dinamičnih ekonomskih kategorij, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje. V nadaljevanju analiziram temeljne računovodske izkaze, njihove sestavne dele in vsebino, na katero moramo biti pozorni pri samem sestavljanju izkazov. Sledi še nekaj definicij samega računovodskega analiziranja ter opis najpomembnejših kazalnikov, ki sem jih uporabila pri ugotavljanju bonitete podjetja. Aplikativni del je sestavljen iz krajše predstavitev obravnavanega podjetja, analize konkretnih izkazov podjetja (iz analize bilance stanja, v kateri podrobneje analiziram sredstva in obveznosti do virov sredstev) ter analize izkaza poslovnega izida, podrobneje prihodkov in odhodkov. Zaradi omejenega obsega diplomskega dela analize izkaza finančnega izida nisem proučevala. Nazadnje analiziram podatke s kazalniki, ki so opisani v teoretičnem delu. Na koncu je podan še sklep, v katerem so povzeti pomembnejši rezultati analize ter ocena prednosti in slabosti poslovanja podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina.

2 POJEM IN SESTAVNI DELI RAČUNOVODSTVA

»Računovodstvo je informacijska dejavnost spremljanja in proučevanja v denarni merski enoti izraženih pojavov, ki so povezani s poslovanjem kakega poslovnega sistema.« (Melavc, Milost 2003, 9)

S poslovanjem je mišljeno nakupovanje prvin, proizvodnja in prodaja proizvodov, nakupovanje in prodaja blaga, opravljanje storitev. Poslovni sistem pa predstavlja organizacijo, ki posluje in je povezana celota zaposlenih, sredstev in obveznosti do virov sredstev, ki vplivajo drug na drugega.

Temeljna podlaga za vodenje računovodstva v zasebnem sektorju so Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS), ki jih oblikuje Slovenski inštitut za revizijo ter Zakon o gospodarskih družbah.

Pri sestavljanju računovodskih izkazov in pri računovodenju nasploh je potrebno upoštevati izhodiščna načela računovodstva povezana z računovodskimi predpostavkami, ki so upoštevanje nastanka poslovnega dogodka, kar pomeni, da so prihodki istočasno obremenjeni z ustreznimi odhodki, ne glede na prejeme in izdatke. Drugo načelo je upoštevanje časovne neomejenosti delovanja, pri čemer izhajamo iz predpostavke, kot da bo organizacija v prihodnosti še vedno delovala. Tretja predpostavka ali pravilo je načelo resnične in poštene vrednosti, kar pomeni, da morajo biti računovodski podatki in informacije objektivni, kar dosežemo s pravilnostjo, popolnostjo ter korektnostjo vrednotenja. (Turk et al 2004, 40-43)

SRS torej določajo, katere so kakovostne značilnosti računovodskih izkazov, kar pomeni, da so za uporabnike razumljivi, ustrezni, zanesljivi in primerljivi. (Turk et al 2004, 44-48)

Računovodstvo je sestavljeno iz več delov, in sicer:

- *knjigovodstvo*, ki je najstarejša veja računovodstva in obravnava podatke o preteklosti oz. podatke o že nastalih poslovnih dogodkih. Je posebna vrsta dokumentiranega vrednostnega evidentiranja poslovanja, ki proučuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ter pojavljanje prihodkov in odhodkov. Knjigovodstvo nam omogoča, da lahko v izbranem trenutku prikažemo stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ter ugotovimo razmerje med prihodki in odhodki v določenem obdobju. Knjigovodstvo spremlja podatke po časovnem in vsebinskem vrstnem redu. Časovni vrstni red spremlja dnevnik, vsebinski pa glavna knjiga ter ostale pomožne knjige. Navsezadnje lahko računovodstvo spremlja poslovni sistem kot celoto ali samo posamezne dele – stroškovna mesta ali celo posamezne poslovne učinke;

- *računovodsko predračunavanje ali načrtovanje*, je veja računovodstva, ki je usmerjena v prihodnost. Predračunavanje vrednostno spremlja predvidene pojave. Predračunavanje obravnava popolne podatke, torej vsa predvidena stanja in spremembe

računovodskih kategorij. Podatki so sicer neformalni, kar pomeni, da za njih ne obstajajo knjigovodske listine. Iz te veje računovodstva tako nastajajo predračuni, ki so namenjeni uporabnikom, kateri sprejemajo poslovne odločitve;

- »*računovodsko nadziranje* se ukvarja s presojanjem pravilnosti pri oblikovanju podatkov in njihovem spreminjanju v informacije ter z odpravljanjem pri tem ugotovljenih nepravilnosti.« (Milost 1997, 19).

Poznamo več vrst nadziranja, in sicer:

a.) kontroliranje, ki ga opravljajo zaposleni v podjetju in tako preprečujejo, da bi prišlo do napak. Kontroliranje poteka sočasno z nekim poslovnim procesom ali kmalu po njegovem dokončanju;

b.) revidiranje, ki je lahko zunanje ali notranje. Notranje revidiranje, je značilno za večje poslovne sisteme in ima namen ugotavljati nepravilnosti pri poslovanju. Zunanje revidiranje pa poteka s strani zunanjih izvajalcev, ki niso zaposleni v podjetju. Revidiranje s strani pooblaščenega revizorja, ki je vpisan v register revizijskih družb pri Slovenskem inštitutu za revizijo, je po Zakonu o gospodarskih družbah obvezno za vse srednje in velike kapitalske družbe, za tiste majhne družbe, katerih vrednostni papirji kotirajo na trgu vrednostnih papirjev, za dvojne družbe ter za družbe, katere sestavljajo konsolidirana letna poročila. (IKS 1-2 2006, 14). Zunanji revizorji predvsem preverjajo ali računovodski izkazi kažejo resnično in pošteno sliko o stanju sredstev in obveznosti do virov sredstev;

c.) inšpiciranje, ki se ponavadi opravlja s strani davčnega organa, kateri predvsem preverja, ali je poslovanje v skladu z zakoni.

- »*računovodsko analiziranje*, se ukvarja s presojanjem ugodnosti poslovnih procesov in stanj ter predlaganjem izboljšav.« (Milost 1997, 22)

Analiziranje se poslužuje raznih metod razčlenjevanja, primerjanja, izločanja, strnjevanja. Potrebna je metodološka usklajenost izkazovanja ekonomskih kategorij med različnimi obdobji. Iz računovodske analize lahko izluščimo napake in predlagamo izboljšanje poslovanja.

Celoten splet računovodskega spremljanja poslovnih procesov vodi v pojem računovodskega informiranja. Informacije, ki jih pridobimo, so pomembne za notranje uporabnike (poslovodje, lastniki, uprava, zaposleni), ali za zunanje uporabnike informacij (npr. banke, če podjetje pridobiva posojilo, večji dobavitelji, država, kupci, javnost...).

3 EKONOMSKE KATEGORIJE, KI JIH RAČUNOVODSTVO PROUČUJE

Računovodstvo spremlja in proučuje statično ter dinamično opredeljene ekonomske kategorije. Statične so tiste, ki jih lahko opredelimo v določenem izbranem trenutku, to so sredstva in obveznosti do virov sredstev, ki so izražene v bilanci stanja. Dinamične pa so tiste, katere lahko opredelimo v nekem izbranem časovnem razdobju, to pa so stroški, prihodki in odhodki ter poslovni izid. Te kategorije so, razen stroškov, izražene v izkazu poslovnega izida.

3.1 Statično opredeljene računovodske kategorije

3.1.1 Sredstva

Sredstva so premoženje podjetja, so last podjetja, oziroma vse tisto, s čimer podjetje dosega svoje cilje. Sredstva stalno spreminjajo svojo pojavno obliko, lahko se pojavijo v obliki stvari, pravic ali denarja. Tako lahko neko stvar, ki jo ima podjetje na zalogi, proda, s tem se sredstvo v obliki stvari spremeni v terjatev, ki je pravica, ko pa kupec to terjatev plača, se pravica spremeni v denar. Sredstva se tudi razlikujejo po likvidnosti, to je oddaljenosti od denarne oblike. Najmanj likvidna so osnovna sredstva, dolgoročne terjatve, drugače rečeno vsa sredstva, ki se bodo v denarno obliko spremenila v času, daljšem od leta dni. Tako ločimo sredstva na dolgoročna in kratkoročna, odvisno od časa, ki ga potrebujejo za preoblikovanje v denarno obliko (mejna vrednost je leto dni).

Temeljna razvrstitev sredstev je na:

- *Osnovna sredstva* (opredmetena v obliki stvari ter neopredmetena v obliki pravic), za katera je značilno, da jih podjetje uporablja za opravljanje dejavnosti, jih podjetje pridobi ali izdelava, da jih potem uporablja, niso namenjene prodaji v okviru rednega delovanja in jih ima v lasti ali ima pravico do njih iz finančnega najema. (Mayr 2000, 25). Razdelimo jih na zemljišča, zgradbe, opremo, večletne nasade in osnovno čredo. Nabavno vrednost osnovnega sredstva sestavlja nakupna cena skupaj z vsemi stroški, ki jih lahko pripišemo njegovi usposobitvi za uporabo (prevozniki stroški, morebitne carinske dajatve, tudi davek na dodano vrednost, če ga ni dovoljeno upoštevati kot vstopni in ga podjetje ne dobi povrnjenega, npr. nakup osebnega avtomobila). Osnovna sredstva postopno prenašajo svojo vrednost na poslovne učinke. To izkazujemo kot popravek vrednosti ali amortizacijo. Ob nakupu osnovnih sredstev podjetje določi pričakovano dobo koristnosti in s tem amortizacijsko stopnjo ter metodo obračunavanja amortizacije. Doba koristnosti se določi najkrajša glede pričakovanega fizičnega izrabljanja, tehničnega staranja, pričakovanega gospodarskega staranja ter pričakovanih zakonskih ali drugih omejitev uporabe. (Koletnik, Koželj 2005, 125). SRS priporočajo enakomerno časovno amortiziranje, v kolikor podjetje ne izbere skladno s svojo računovodsko usmeritvijo drugačne metode amortiziranja, ki je lahko

padajoče ali rastoče časovno amortiziranje oziroma funkcionalno amortiziranje glede na dejansko uporabo. Podjetje začne amortizirati opredmeteno osnovno sredstvo prvi dan naslednjega meseca po tem, ko začne sredstvo uporabljati za namene opravljanja dejavnosti. Neopredmeteno osnovno sredstvo pa začnemo amortizirati, ko je na voljo za uporabo. Določena osnovna sredstva se ne amortizirajo, npr. zemljišča, saj tudi z uporabo ne izgubljajo na vrednosti.

- *Obratna sredstva*, ki se lahko pojavljajo v obliki stvari kot zaloga materiala, nedokončane proizvodnje, dokončanih proizvodov in trgovskega blaga, v obliki pravic kot kratkoročne poslovne terjatve, prejeti kratkoročni vrednostni papirji ter kratkoročno odloženi stroški ali prehodno nezaračunani prihodki, ki jih izkazujemo kot aktivne časovne razmejitve. Terjatve so pravica zahtevati plačilo dolga, dobave stvari ali opravljanje storitve. V obliki denarja pa se sredstva pojavljajo kot gotovina v blagajni ter denar na računih pri bankah.

- *Finančne naložbe*, s katerimi se pojavljajo prihodki od financiranja, in so lahko naložbe v kapital drugih podjetij, dani depoziti, dana posojila ter do vključno leta 2005 tudi naložbe v odkupljene lastne delnice. Od leta 2006 dalje pa po novih SRS 2006 predstavljajo odkupljene lastne delnice odbitno postavko v kapitalu, natančneje rezerv iz dobička, kar lahko predstavlja pri nekaterih podjetjih problem.

3.1.2 Obveznosti do virov sredstev

Obveznosti do virov sredstev nam prikazujejo lastništvo nad sredstvi podjetja.

Temeljna razvrstitev obveznosti do virov sredstev je na:

- *Kapital*, ki predstavlja trajen vir financiranja podjetja s strani njihovih lastnikov. Celotni kapital sestavlja vpoklicani ali osnovni kapital, kateri je vpisan v sodni register, in s katerim družba odgovarja upnikom. Za posamezne vrste organizacijskih oblik je predpisan minimalen znesek vpoklicanega kapitala, katerega tudi ni možno deliti lastnikom. Kapital delimo še na: kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let, prevrednotovalni popravek kapitala, in nerazdeljeni čisti dobiček ali še nepravilna izguba poslovnega leta. (SRS 8.2. 2002)

- *Dolgovi* so obveznosti, ki jih ima podjetje do upnikov. Delimo jih na kratkoročne ali dolgoročne, odvisno, ali zapadejo v plačilo prej ali kasneje kot v letu dni. Ločimo jih tudi, ali nastanejo iz poslovanja ali iz financiranja. Iz poslovanja so to obveznosti do dobaviteljev za dobavljeno blago ali opravljene storitve, ki se zadržujejo v obveznostih do dneva plačila ali drugačne poravnave dolga, obveznosti za prejeta predplačila za dobavo stvari ali opravitev storitve, obveznosti do države za plačilo davkov (akontacij davka od dohodka, poračun davka od dohodka, davka na dodano vrednost, dajatev od plač...), obveznosti do zaposlenih za izplačilo obračunanih plač... Obveznosti iz financiranja pa se pojavljajo največkrat pri dobljenih bančnih posojilih, ki jih podjetje

najame za reševanje likvidnostnih težav ali pa iz drugih razlogov, npr. povečanje zalog, nakup osnovnega sredstva... (Milost 1997, 88)

- *Pasivne časovne razmejitve* se pojavljajo kot vnaprej vračunani stroški (npr. za velika popravila, garancije kupcem..) ali prehodno nezaračunani prihodki.

3.2 Dinamično opredeljene računovodske kategorije

3.2.1 Stroški

»Stroški so cenovno izraženi potroški prvin poslovnega procesa.« (Milost 1997, 30)
Prvine poslovnega sistema so *delovna sredstva*, ki so trajne narave, in v poslovnem procesu ne spremenijo svoje oblike. To so v glavnem osnovna sredstva, ki so zemljišča, zgradbe, oprema, večletni nasadi in osnovna čreda. Podjetje jih lahko pridobi z nakupom, lastno izdelavo, brezplačno pridobitvijo – donacijo ali vzeto v finančni najem. Prvine so tudi *predmeti dela*, ki se v poslovnem procesu porablajo in prehajajo v nove proizvode. To so razne surovine, materiali, energija, polproizvodi. Naslednja prvina so *storitve*, ki se pojavljajo v nematerialni obliki, in so lahko lastne ali storitve drugih. Navsezadnje lahko govorimo še o prvini *delovne sile*, ki je povezana z izplačili zaposlenim in drugim. Tako razvrstitev imenujemo naravne vrste stroškov. Druga primernejša razvrstitev pa je na izvirne oziroma običajne vrste stroškov, ki so:

- *stroški materiala*: jih razčlenjujemo na debetno stran kontnega okvira 40, in sicer stroški osnovnega in pomožnega materiala, stroški pisarniškega materiala, stroški energije npr. elektrike, stroški za strokovno literaturo, stroški za delovno obutev in obleko, stroški odpisa drobnega inventarja z življenjsko dobo krajšo od leta dni oziroma z vrednostjo pod 100 EUR..,

- *stroški storitev v ožjem smislu*: jih lahko razčlenjujemo v kontnem okviru 41 na stroške proizvodjalnih storitev, komunalnih storitev, prevoznih storitev, stroške najemnin pri poslovnem najemu, stroške vzdrževanja osnovnih sredstev, reklamne stroške, sejemske stroške, stroške kilometrin, cestnin, stroške svetovanja, razne bančne stroške in stroške plačilnega prometa, stroške reprezentance, ki pa se upoštevajo kot stroški pri izračunu davka od dohodkov pravnih oseb (okrajšano DDPO) le v višini 50%,

- *stroški amortizacije*: se pojavljajo v zvezi z osnovnimi sredstvi na kontih 43. Obravnava jih SRS 13. Amortizacijo predstavljajo nabavne vrednosti osnovnih sredstev, ki postopoma prehajajo v stroške. Podjetje za poslovne potrebe izbere metodo amortiziranja, ki je lahko enakomerno časovno amortiziranje, padajoče ali rastoče časovno amortiziranje ali funkcionalno amortiziranje, prav tako pa si podjetje lahko izbere drugačne letne amortizacijske stopnje, kot je dovoljeno za obračun DDPO. Poslovna bilanca se tako lahko precej razlikuje od davčne bilance,

- *stroški dela*: v kontni okvir 47 sodijo plače zaposlenim, razna nadomestila plač npr. za bolniško odsotnost, stroški povračil zaposlenim za prevoz na delo in prehrano

med delom, razne nagrade, regres za letni dopust, dajatve, prispevki za socialno varnost, ki se obračunavajo od določenih izplačil.

- *stroški drugih dajatev*, v kontnem okviru 48,

- *stroški obresti*, se pojavijo v zvezi s prejetimi posojili na kontih 45 in jih je podjetje dolžno najmanj enkrat letno prenesti med finančne odhodke. (Turk, Melavc 1994, 49-53)

Stroške lahko delimo tudi na stalne in spremenljive. Stalni stroški so tisti, na katere ne vpliva obseg poslovanja, in se v enaki višini pojavljajo v podjetju ne glede na poslovanje. Taki stroški so na primer zavarovalne premije, najemnine, enakomerno časovno amortiziranje. Glede na poslovni učinek pa so tem manjši, čim večji je obseg poslovanja. Poznamo pa tudi omejeno stalne stroške, na katere sprememba obsega poslovanja ne vpliva do določene meje, nato pa se stroški sunkovito povečajo. Spremenljivi stroški pa so lahko sorazmerni, ki rastejo enakomerno z obsegom poslovanja, na enoto poslovnega učinka so tako vedno enaki. Tak primer so plače, obračunane glede na učinek. Spremenljivi stroški so lahko tudi napredujoči, ki se povečujejo hitreje kot obseg dejavnosti, ali pa nazadujoči, ki se povečujejo počasneje kot obseg dejavnosti.

Nazadnje lahko ločimo stroške tudi po stroškovnih mestih in stroškovnih nosilcih, kar ima namen spremljati stroške po posameznih dejavnostih, oziroma analizirati dobičkonosnost posamezne enote podjetja in v zvezi s tem spremljanje odgovornosti.

3.2.2 Odhodki

»Odhodki so nasprotje prihodkom in skupno z njimi oblikujejo poslovni izid v določenem obračunskem razdobju. Nanašajo se na prodane količine, s katerimi so pridobljeni prihodki, zajemajo pa tudi nekatere druge postavke zunaj stroškov in nabavnih vrednosti, ki prav tako zmanjšujejo poslovni izid.« (Turk, Melavc 1998, 67)

Odhodke delimo na *odhodke iz poslovanja*, ki se nanašajo na prodane poslovne učinke oziroma nabavno vrednost prodanega trgovskega blaga. Pri tem je pomembno upoštevati, da so prihodki vzročno povezani z odhodki, torej da jih obravnavamo v istem časovnem obdobju. Med odhodke poslovanja spadajo tudi primanjkljaji pri popisu sredstev, odpisi dvomljivih ali spornih terjatev, ki jih podjetje odpiše skladno s sprejeto poslovno politiko odpisa terjatev. Prav tako so poslovni odhodki postavke, ki se nanašajo na prejšnja obračunska obdobja ali so posledica napak prejšnjih obdobj.

Druga vrsta so *odhodki financiranja*, ki se nanašajo predvsem na dolžniško financiranje poslovanja podjetja. Sem spadajo stroški obresti, ki jih prenesemo iz razreda 4, razni finančni popusti kupcem na primer za predplačilo, negativne tečajne razlike, v primeru rasti deviznega tečaja med časom nabave in plačilom obveznosti za dobavljeno blago oziroma opravljeno storitvijo.

Nazadnje ločujemo še *izredne odhodke*, ki jih tako pojmuje le še za leto 2005, saj novi SRS 2006 izrednih postavk ne obravnavajo več. Semkaj se razvršča razne neobičajne in nevsakdanje postavke, ki se pojavijo pri poslovanju in zmanjšujejo poslovni izid tekočega leta.

3.2.3 Prihodki

»Prihodki so povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanj sredstev ali zmanjšanj dolgov. Prek poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala« (SRS 18.1 2002).

Prihodki so nasprotje odhodkom in skupaj z njimi oblikujejo poslovni izid. Ravno tako kot odhodke delimo prihodke na tiste *iz poslovanja*, od prodaje proizvodov in storitev, trgovskega blaga in materiala na domačem in tujem trgu, ter druge prihodke od poslovanja, na primer od subvencij, dotacij.

Prihodki od financiranja se pojavljajo zlasti pri udeležbi v dobičku drugih podjetij, npr. prejete dividende, prihodki od prejetih obresti, npr. če imamo sredstva na računih ali od danih depozitov, pozitivne tečajne razlike pri spremembah valutnega tečaja.

Izredne prihodke tvorijo neobičajne postavke, ki povečujejo poslovni izid tekočega obdobja.

3.2.4 Poslovni izid

»Poslovni izid (dobiček ali izguba) je razlika med vsemi prihodki in odhodki v obračunskem obdobju.« (SRS 19.1 2002, 140).

Poznamo *temeljne* in *druge* vrste poslovnega izida.

Temeljne vrste poslovnega izida so: poslovni izid iz prodaje, iz celotnega poslovanja, iz rednega delovanja, celotni poslovni izid, čisti poslovni izid (po odbitku davka od dohodka). Podatke o temeljnih vrstah poslovnega izida lahko dobro uporabimo za presojanje uspešnosti poslovanja podjetja.

Druge vrste poslovnega izida so prispevek za kritje kot razlika med prihodki od prodaje in spremenljivimi stroški prodanih količin, kosmati poslovni izid iz celotnega poslovanja kot razlika med prihodki od prodaje ter proizvodnimi stroški prodanih proizvodov in storitev ter nabavno vrednostjo prodanega blaga, celotni poslovni izid skupaj s finančnimi odhodki, celotni poslovni izid skupaj z deleži zaposlenih v njem in dohodek.

Ko podjetje ugotovi čisti dobiček, uprava odloča o njegovi razporeditvi. Nameniti ga mora za pokrivanje morebitne izgube iz prejšnjih let, nato pa za povečanje zakonskih rezerv, dokler vsota zneska zakonskih in kapitalskih rezerv ne doseže 10 % osnovnega kapitala. Lahko ga uporabi tudi za izplačilo lastnikom, za izplačilo zaposlenim ali ostane nerazporejen. Ostanek čistega dobička tekočega leta tvori skupaj z nerazdeljenim dobičkom iz prejšnjih let bilančni dobiček, katerega lahko namenijo lastniki za izplačilo

dividend oziroma deležev, za nagrade članom uprave in nadzornega sveta, lahko pa ga pustijo nerazdeljenega.

V primeru, da podjetje ugotovi izgubo, ki je negativna razlika med vsemi prihodki in odhodki, mora po zakonskem vrstnem redu izgubo poravnati iz posameznih postavk kapitala.

4 TEMELJNI RAČUNOVODSKI IZKAZI

»Računovodski izkazi predstavljajo javnosti dostopne izdelke računovodstva, ki v določeni obliki načrtno in urejeno predstavljajo računovodske podatke. Namenjeni so za splošno informiranje (širokemu krogu uporabnikov) in za posebno informiranje (konkretnim uporabnikom).« (Koletnik, Koželj 2005, 73)

Poznamo štiri temeljne računovodske izkaze, ki so: bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida ter izkaz gibanja kapitala. Bilanco stanja in izkaz poslovnega izida so dolžna izdelovati vsa podjetja, izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala pa le družbe zavezane k reviziji.

4.1 Bilanca stanja

Bilanca stanja je eden izmed štirih temeljnih računovodskih izkazov, ki resnično in pošteno prikazuje v aktivni sredstva, v pasivi pa obveznosti do virov sredstev na zadnji dan obračunskega obdobja; ponavadi je to koledarsko leto, lahko pa si podjetje izbere poslovno leto, ki se razlikuje od koledarskega. Podrobneje ga opredeljuje standard 24. Bilanca stanja torej prikazuje premoženje, s katerim podjetje v danem trenutku razpolaga (aktivna stran bilance stanja) in vire financiranja, s katerimi podjetje premoženje financira (pasivna stran bilance stanja). (Hočevar, Igličar 2001, 223-230). Lahko ima obliko dvostranske uravnotežene bilance ali zaporednega stopenjskega izkaza stanja.

4.1.1 Sredstva

V bilanci stanja delimo sredstva na stalna, gibljiva ter aktivne časovne razmejitve.

Stalna sredstva

Stalna sredstva so tista, ki so trajneje navzoča v podjetju. Sestavljajo jih neopredmetena dolgoročna sredstva, opredmetena osnovna sredstva in dolgoročne finančne naložbe. Stalnih sredstev ne moremo enačiti z dolgoročnimi, saj ta poleg stalnih vključujejo tudi dolgoročne terjatve iz poslovanja, ki so izkazane med gibljivimi sredstvi. Stalnih sredstev tudi ne moremo enačiti z osnovnimi sredstvi, saj ta vključujejo tudi dolgoročne finančne naložbe.

Ob sestavljanju letnih izkazov je potrebno preveriti vrednosti sredstev, izražene v poslovnih knjigah ter tržne vrednosti teh sredstev. Zaradi daljše prisotnosti stalnih sredstev v podjetju, se lahko zgodi, da vrednost sredstev ne odraža vrednosti, ki bi jo istovrstna sredstva dosegla na trgu, zaradi spreminjajočih se cen, kot posledica raznih gospodarskih in družbenih vplivov. V takem primeru se lahko podjetje odloči za prevrednotenje, ki je opredeljeno kot sprememba prvotno izkazane vrednosti gospodarskih kategorij, ki se nanaša na okrepitev in oslabitev sredstev. (SRS 2002, 17) Oslabitev je torej obvezna za vsa sredstva, okrepitev pa dopustna le pri opredmetenih osnovnih sredstvih in dolgoročnih finančnih naložbah, razen pri naložbah v kapital tistih

podjetij, katerih vrednostni papirji ne trgujejo na borzi. Okrepitev se praviloma izvaja le pri sredstvih večjih vrednostih (zgradbe, zemljišča), tako da se vrednost sredstva z oblikovanjem posebnega popravka kapitala, ki je sestavni del kapitala, poveča do tržne vrednosti. Neopredmetena in opredmetena osnovna sredstva se v bilanci stanja izkazujejo po neodpisani vrednosti, to je razliki med nabavno vrednostjo in popravki vrednosti sredstev.

Gibljiva sredstva

Med gibljiva sredstva uvrščamo sredstva, ki se v poslovnem procesu praviloma obrnejo v obdobju, krajšem od leta dni. Gibljiva sredstva sestavljajo zaloge, poslovne terjatve, kratkoročne finančne naložbe ter dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina.

Zaloge so obravnavane v SRS 4, in sicer so to sredstva v opredmeteni obliki, namenjena proizvodnji ali opravljanju storitev oziroma proizvajanju za prodajo ali prodana v okviru rednega poslovanja. (SRS 2002, 49)

Zaloge vključujejo material, nedokončano proizvodnjo, gotove proizvode in trgovsko blago. Podjetje vrednoti zaloge materiala in trgovskega blaga po nabavnih cenah, ki so sestavljene iz fakturne cene po dobaviteljevem računu, uvoznih stroškov ter neposrednih stroškov nabave (npr. prevoznih stroški). Zalogo nedokončane proizvodnje ter gotovih proizvodov podjetje vrednoti v skladu s sprejeto metodo vrednotenja, ki je lahko s proizvajalnimi stroški, kar pomeni, da bo v vrednost zalog vračunavalo neposredne stroške materiala, storitev, plač in amortizacije ter sorazmerni del splošnih proizvajalnih stroškov. Lahko se odloči tudi za vrednotenje po zoženi lastni ceni, ki vključuje vse stroške obračunskega obdobja, razen neposrednih prodajnih stroškov in stroškov financiranja. Tretja varianta pa je vrednotenje s spremenljivimi stroški, kar pomeni, da bo v zaloge vračunavalo le spremenljive stroške, vse ostale stroške pa obravnavalo kot poslovne odhodke obračunskega obdobja. Izbira metode vrednotenja je odvisna od enakomernosti prodaje in proizvodnje, uporabljati pa jo mora dosledno iz leta v leto. V primeru spremenjene metode vrednotenja mora v razkritjih letnega poročila pojasniti razloge za spremembo ter pojasniti učinek spremenjene metode na poslovni izid. (Koletnik, Koželj 2005, 148)

Pri zmanjševanju zalog lahko podjetje uporablja različne metode (lifo, fifo, metoda drsečih oziroma tehtanih povprečnih cen). SRS priporočajo metodo fifo (first in, first out) zaradi dejstva, da so na koncu obračunskega obdobja kupljene stvari čim bližje datumu bilance stanja.

Zaloge se praviloma ne prevrednotujejo zaradi okrepitve, jih je pa obvezno prevrednotiti zaradi oslabitve, če njihova knjigovodska vrednost presega tržno. Odhodki zaradi oslabitve povečujejo prevrednotovalne poslovne odhodke, ki pa niso davčno priznani odhodki, vse dokler podjetje teh zalog ne proda ali kako drugače odtuji. (IKS 1-2 2006, 46)

Poslovne terjatve obravnava SRS 5 kot na premoženjskopравnih in drugih razmerjih zasnovane pravice, na osnovi katerih lahko od določene osebe zahtevamo plačilo dolga, dobavo kakih stvari ali opravljanje kake storitve. (SRS 5 2002, 55)

Poslovne terjatve so lahko dolgoročne ali kratkoročne, odvisno, ali zapadejo v plačilo v obdobju daljšem ali krajšem od leta dni. V bilanci stanja moramo tisti del dolgoročnih terjatev, ki zapadejo v obdobju krajšem od leta dni, izkazati kot kratkoročno terjatev. Terjatve vključujejo terjatve do kupcev za prodane proizvode, blago ali opravljene storitve, do dobaviteljev za dana predplačila, razne terjatve do države. V kolikor terjatev po določenem času ni izpolnjena, jo podjetje v skladu s svojo poslovno politiko prevrednoti in izkaže kot dvomljivo ali sporno ali jo dokončno odpiše. Poznamo skupinsko (v določenem odstotku na vse zapadle terjatve) ali posamično odpisovanje terjatev. Popravek vrednosti terjatev predstavlja prevrednotovalni poslovni odhodek, ki pa ni davčno priznan, vse dokler podjetje dokončno ne odpiše terjatve, s tem, da mora dokazati, da je uporabilo vse metode, ki bi jih kot dober gospodar uporabilo za doseg poplačila. Podjetje ločeno izkazuje terjatve, izražene v tuji valuti. Ob koncu leta jih prevrednoti po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan bilance stanja.

Kratkoročne finančne naložbe obravnava SRS 6. Gre za sredstva, ki jih ima podjetje naložbenik, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, kratkoročno povečevalo svoje finančne prihodke. (SRS 6 2002, 61)

Mednje uvrščamo naložbe v kapital drugih podjetij, dana kratkoročna finančna posojila ter kupljene vrednostne papirje in lastne delnice.

Denarna sredstva obravnava SRS 7 in vključujejo gotovino, knjižni denar, denar na poti in depozite na odpoklic. Denarna sredstva so zakonito plačilno sredstvo, ki se uporablja kot posrednik pri menjavi poslovnih učinkov v razmerah blagovnega gospodarstva, trga in delitve dela. Denarna sredstva so najlikvidnejša oblika premoženja podjetja. (SRS 2002, 68)

Aktivne časovne razmejitve

Aktivne časovne razmejitve obravnava SRS 12 skupaj s pasivnimi časovnimi razmejitvami. Mednje štejemo kratkoročno odložene stroške in odhodke ter prehodno nezaračunane prihodke. Po SRS 12 so kratkoročne časovne razmejitve terjatve in druga sredstva ter obveznosti, ki se po predvidevanjih pojavijo v letu dni in katerih nastanek je verjeten, velikost pa zanesljivo ocenjena. Postavke aktivnih časovnih razmejitev morajo biti realne in ne smejo skrivati izgub. Vsebinsko pomenijo bodoče prihodke oziroma odhodke. (SRS 2002, 103-103)

4.1.2 Obveznosti do virov sredstev

Podrobneje delimo obveznosti do virov sredstev na kapital, rezervacije, finančne in poslovne obveznosti ter pasivne časovne razmejitev.

Kapital

Kapital obravnava SRS 8, ki ga definira kot njegovo obveznost do lastnikov, ki zapade v plačilo, če podjetje preneha delovati. Opredeljen je z zneski, ki so ga vložili lastniki, in z zneski, ki so se ustvarili pri poslovanju, zmanjšuje pa ga izguba pri poslovanju in razna izplačila kapitala. (Koletnik, Koželj 2005, 159)

Ob izdelavi bilance stanja je potrebno vse postavke kapitala prevrednotiti zaradi spremembe kupne moči domače valute, kar ustvarja splošni prevrednotovalni popravek kapitala. Vendar pa se splošno prevrednotenje ne opravlja, če se v prejšnjem koledarskem letu tečaj evra do tolarja poveča za manj kot 5,5%. V takem primeru je potrebno v razkritjih letnega poročila izračunati učinek prevrednotenja na poslovni izid, preračunan s faktorjem rasti cen življenjskih potrebščin ter rasti evra.

Rezervacije

Dolgoročne rezervacije obravnava SRS 10, ki predpostavlja, da se oblikujejo za obveznosti, ki se bodo po predvidevanjih na podlagi preteklih dogodkov pojavile v obdobju daljšem od leta dni, in katerih velikost je mogoče zanesljivo oceniti. (SRS 10 2002, 88) Dolgoročne rezervacije se pojavijo v obliki dolgoročno odloženih prihodkov ali vnaprej vračunanih stroškov ali odhodkov.

Finančne in poslovne obveznosti

Ločimo jih na dolgoročne in kratkoročne. Dolgoročne obveznosti obravnava SRS 9, ki določa, da so dolgoročni dolgovi pripoznane obveznosti v zvezi s financiranjem lastnih sredstev, ki jih je treba vrniti, oziroma poravnati v obdobju, daljšem od leta dni. (SRS 9 2002, 80)

Finančne obveznosti so v glavnem prejeta posojila, poslovne obveznosti pa so obveznosti do dobaviteljev, do kupcev na podlagi prejetih predplačil... Del dolgoročnih sredstev, ki zapadejo v plačilo v obdobju krajšem od leta dni, je potrebno v bilanci stanja izkazati kot kratkoročne obveznosti. Kratkoročne obveznosti obravnava SRS 11 in predstavljajo obveznosti, ki zapadejo v plačilo v obdobju krajšem od leta dni po datumu bilance stanja.

Obveznosti izražene v tuji valuti se na dan bilance stanja prevrednotijo po srednjem tečaju Banke Slovenije. Razlike ustvarjajo finančne prihodke oziroma odhodke.

Pasivne časovne razmejitve

Pasivne časovne razmejitve so kratkoročno vnaprej vračunani stroški oziroma odhodki ter kratkoročno odloženi prihodki.

4.2 Izkaz poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem so prikazani prihodki, odhodki in razlika med njimi; poslovni izid za obračunsko obdobje. Podrobneje ga obravnava standard 25. Prihodke in odhodke je potrebno v izkazu poslovnega izida členiti od podjetij v skupini, do pridruženih podjetij ter drugih oseb. Izkaz poslovnega izida je le podrobno razčlenjena postavka poslovnega izida v bilanci stanja.

Ključni pojmi, ki so uporabljeni pri sestavljanju izkaza poslovnega izida v zvezi s prihodki so:

- čisti prihodki od prodaje kot prodajne vrednosti prodanih količin, zmanjšano za popuste. Razčlenjujemo jih na prihodke od prodaje lastnih proizvodov in storitev ter prihodke od prodaje trgovskega blaga in materiala. Srednje in velike družbe morajo ločevati prihodke tudi na tiste ustvarjene na domačem oziroma tujem trgu,

- sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje je razlika med njihovo vrednostjo na začetku in koncu poslovnega leta,

- drugi usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve so proizvodi, ki jih ustvari podjetje in jih nato izkazuje med opredmetenimi ali neopredmetenimi osnovnimi sredstvi,

- drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in podobni prihodki,

- prevrednotovalni poslovni odhodki se pojavijo pri odtujitvi osnovnih sredstev zaradi prodaje osnovnega sredstva po ceni, ki je višja od knjigovodske vrednosti, ali ko se povečanje knjigovodske vrednosti zaradi okrepitve ne zadržuje več v posebnem prevrednotovalnem popravku kapitala,

- finančni prihodki nastanejo iz finančnih naložb, pa tudi iz dolgoročnih in kratkoročnih terjatev. Sestavljajo jih obračunane obresti in deleži ter prevrednotovalni finančni prihodki,

- izredni prihodki so neobičajne postavke, ki se ne pojavljajo pri rednem poslovanju podjetja in za katere ne pričakujemo, da se bodo pojavljali tudi v bodoče. (Koletnik, Koželj 2005, 182-184)

Ključni pojmi, ki so uporabljeni pri sestavljanju izkaza poslovnega izida v zvezi z odhodki so:

- poslovni odhodki, ki nastanejo, ko se stroški ne zadržujejo več v vrednosti zalog proizvodov ter ko je trgovsko blago prodano. Ostali stroški, ki se ne zadržujejo v zalogah do prodaje, so poslovni odhodki, v tistem obdobju, v katerem nastanejo. Tako ločimo poslovne odhodke po vrstah na: nabavno vrednost prodanega blaga in materiala, stroške materiala, stroške storitev, stroške dela, stroški odpisov vrednosti (amortizacije ter prevrednotovalne poslovne odhodke) ter druge poslovne odhodke. Kakorkoli pa

moramo v izkazu poslovnega izida oziroma v razkritjih letnega poročila prikazati stroške tudi po funkcionalnih skupinah; in sicer glede na nabavno vrednost prodanega blaga in proizvodjalne stroške prodanih proizvodov, stroške prodajanja ter splošne stroške dejavnosti (nabave in uprave),

- finančni odhodki so odhodki za financiranje ter odhodki za naložbenje,
- izredni odhodki so neobičajne postavke, za katere ne pričakujemo, da se bodo pojavljale tudi v bodoče. (Koletnik, Koželj 2005, 188-190)

Po seštetju vseh prihodkov in odhodkov ugotovimo poslovni izid, ki je lahko pozitiven ali negativen. Nato odbijemo še davek od dohodkov, ki je fiskalna dajatev in jo moramo odšteti od bruto dobička in dobimo čisti poslovni izid obračunskega obdobja.

4.3 Izkaz finančnega izida

Izkaz finančnega izida predstavlja pritoke in odtokke finančnih sredstev. Obravnava ga standard 26, ki ga definira kot temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za obdobje, za katero se sestavlja. (SRS 26 2002, 187)

V izkazu finančnega izida nas zanima predvsem povečanje oziroma zmanjšanje denarnih sredstev. Denarna sredstva se povečajo zaradi novega financiranja (povečanja obveznosti do virov sredstev) ali dezinvestiranja (zmanjšanje nedenarnih sredstev). Zmanjšajo pa se zaradi investiranja (povečanja nedenarnih sredstev) ali definanciranja (zmanjšanje obveznosti do virov sredstev). Izkaz nam daje informacije o finančnih tokovih, torej kako podjetje pridobiva in kako porablja denarna sredstva ter kakšno je stanje na začetku in na koncu obračunskega obdobja, kar je finančni izid.

Izkaz finančnega izida se lahko sestavlja po neposredni ali posredni metodi. Neposredna metoda daje podatke o prejemkih in izdatkih. Tej metodi dajejo SRS prednost. Prejemki so denarna sredstva, ki se prejemajo, izdatki pa so denarna sredstva, ki se porabljajo v obračunskem obdobju. Posredna metoda pa izračunava podatke o pritokih in odtokih. Pritoki so spremembe, ki nastanejo na podlagi novega financiranja ali dezinvestiranja, odtoki pa nastajajo z novim financiranjem in z investiranjem. (SRS 26 2002, 192)

Finančni tokovi se v izkazu finančnega izida obravnavajo posebej pri poslovni dejavnosti, investicijski dejavnosti ter pri finančni dejavnosti.

»Poslovne dejavnosti so glavne dejavnosti podjetja, ki prinašajo dobiček, in druge dejavnosti, ki niso naložbenje ali financiranje. Povezane so z ustvarjanjem proizvodov in storitev ter njihovo prodajo s pomočjo prvin poslovnega procesa.« (IKS 1-2 2002, 131)

Za izkazovanje finančnih tokov pri poslovanju po neposredni metodi potrebujemo podatke o prejemkih, ki nastanejo od prodaje proizvodov, storitev ter drugih prejemkov. Izdatki pa nastanejo zaradi nakupa materiala in storitev, izplačila plač in drugih dajatev pri poslovanju.

Pri posredni metodi potrebujemo podatke o pritokih, ki so poslovni prihodki, izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje, razlika začetnih in končnih terjatev ter razlika začetnih in končnih aktivnih časovnih razmejitev. Odtoke pa sestavljajo poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij, izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje, davki od dohodka, razlika med končnimi in začetnimi zalogami, razlika med začetnimi in končnimi poslovnimi dolgovi ter razlika med začetnimi in končnimi pasivnimi časovnimi razmejitvami. Prevrednotovalni popravek gospodarskih kategorij se v izkazu finančnih tokov ne izkazuje, ker ni povezan s prejemki in izdatki. (Koletnik, Koželj 2005, 201)

Investiranje je spreminjanje denarnih sredstev v nedenarna, kar pomeni, da gre za pridobivanje dolgoročnih sredstev in finančnih naložb.

Pri neposredni metodi izkazujemo podatke o prejemkih, ki nastanejo pri investiranju kot posledica dobljenih obresti in deležev v dobičku, odtujitve neopredmetenih dolgoročnih in opredmetenih osnovnih sredstev ter odtujitve dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb. Izdatki pri investiranju pa nastanejo zaradi pridobitev neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev ter pridobitev dolgoročnih ali kratkoročnih finančnih naložb.

Pri posredni metodi uporabljamo podatke o pritokih, ki vsebujejo postavke finančnih prihodkov, razen prevrednotenj, izrednih prihodkov v zvezi z investiranjem, pobotnega zmanjšanja neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev ter pobotnega zmanjšanja dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb. Odtoki pri investiranju pa predstavljajo postavke finančnih odhodkov razen prevrednotenj, izrednih odhodkov v zvezi z investiranjem, pobotnega povečanja neopredmetenih dolgoročnih in opredmetenih osnovnih sredstev ter pobotnega povečanja dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb. (Koletnik, Koželj 202-203)

Financiranje je povečevanje sredstev s povečevanjem kapitala oziroma dolgov podjetja. Prejemki pri financiranju nastanejo od vplačanega kapitala ter od dobljenih posojil, izdatki pa zaradi danih obresti, vračil kapitala, od rezervacij, odplačil posojil, izplačil dividend in drugih deležev v dobičku.

Pritoki se nanašajo na finančne in izredne prihodke, ki se nanašajo na financiranje, na povečanje kapitala brez čistega dobička tekočega leta, pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij ter finančnih dolgov. Odtoki pri financiranju pa se nanašajo na finančne in izredne odhodke v zvezi s financiranjem, zmanjšanje kapitala brez čiste izgube poslovnega leta, pobotano zmanjšanje dolgoročnih rezervacij in finančnih

dolgov ter izplačila dividend in drugih deležev v dobičku. (Koletnik, Koželj 2005, 203-204)

4.4 Izkaz gibanja kapitala

Izkaz gibanja kapitala obravnava SRS 27, ki definira, da je to temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe sestavin kapitala v obračunskem obdobju. (SRS 27 2002, 194)

Izkaz gibanja kapitala prikazuje gibanje posameznih sestavin kapitala v poslovnem letu. Prikazuje se začetno stanje kapitala, premiki v kapital, premiki v kapitalu, premiki iz kapitala in končno stanje kapitala.

Možni pojavi pri posameznih sestavinah kapitala so lahko:

- premiki v kapital kot povečanja posameznih postavk kapitala, vključno z povečanjem izgube (npr. povečanje in vpis osnovnega kapitala, vplačila kapitala, vnos čistega poslovnega izida poslovnega leta, vnos splošnega in posebnih prevrednotenj kapitala...);

- premiki v kapitalu, ki praviloma ne vplivajo na celotno stanje kapitala, saj na eni strani povečujejo, na drugi pa zmanjšujejo stanja posameznih postavk kapitala (npr. razporeditev čistega dobička za oblikovanje rezerv, oblikovanje rezerv za lastne deleže iz drugih sestavin kapitala, povečanje osnovnega kapitala iz drugih sestavin kapitala, zmanjšanje čistega dobička zaradi poravnave prenesene izgube...);

- premiki iz kapitala, ki zmanjšujejo posamezne sestavine kapitala in skupen znesek kapitala (npr. izplačilo dividend, vračilo kapitala, prenos posebnih prevrednotovalnih popravkov kapitala v poslovne ali finančne prihodke...). (IKS 1-2 2002, 142-145).

Poseben dodatek k izkazu gibanja kapitala je bilančni dobiček, ki ga predpisuje Zakon o gospodarskih družbah. O razporeditvi bilančnega dobička odloča skupščina. Bilančni dobiček je lahko manjši od čistega dobička poslovnega leta v primeru, če moramo iz njega kriti še preneseno izgubo prejšnjih let ali povečati zakonske ali druge rezerve. Lahko pa je tudi večji od čistega dobička poslovnega leta, če k njemu prištejemo še preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let.

5 RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE POSLOVANJA

Iz računovodskih izkazov in podatkov lahko izluščimo veliko koristnih informacij, ki nam pomagajo pri poslovnih odločitvah. Da pridemo do takih informacij, ki nam koristijo pa potrebujemo ustrezno analizo. Pri analiziranju presojamo boniteto poslovanja. Namen analize je izdelati poslovne informacije in podati uporabnikom teh informacij neko podlago za sprejemanje poslovnih odločitev.

»Analiziranje poslovanja pojmuje kot strokovno opravilo, kot dejavnost, posebno obliko proučevanja, posebno funkcijo v informacijskem procesu ali kot metodo proučevanja.« (Koletnik 1995, 25)

Analiza poslovanja je torej proces spoznavanja poslovanja konkretnega podjetja, ki služi za odločanje o izboljšanju ekonomske uspešnosti podjetja z vidika uporabnika analize. (Pučko 2001, 11)

Pri analiziranju je zelo pomembna metodična usklajenost izkazovanja ekonomskih kategorij med obdobji. Rezultat računovodskega analiziranja je večja kakovost računovodskih poročil, ki povezujejo računovodske predračune z računovodskimi obračuni. Računovodski obračuni se ne štejejo za dokončne knjigovodske informacije, dokler se računovodsko ne analizirajo. To velja predvsem za potrebe tistih, ki se na podlagi teh analiz poslovno odločajo. (Milost 1996, 16-17)

Pri računovodskem analiziranju se najbolj pogosto uporablja analiza s kazalniki. Kazalniki so relativna števila, ki se nanašajo na gospodarske kategorije, ki so izraženi v računovodskih izkazih. Obravnava jih Slovenski računovodski standard 29.

Kazalniki so lahko opredeljeni kot koeficient, indeks ali stopnja udeležbe. Koeficient izraža razmerje med dvema primerljivima, vendar raznovrstnima pojavoma v istem času (produktivnost, gospodarnost, dobičkonosnost). Indeks predstavlja razmerje med istovrstnima pojavoma v istem času. Stopnja udeležbe pa izraža razmerje med dvema istovrstnima kategorijama, od katerih se prva nanaša na del, druga pa na celoto istega pojava. (Turk et al 1994, 654)

Pri interpretaciji kazalnikov moramo biti previdni, ker so lahko podatki, ki jih dobimo, zavajajoči, saj lahko podjetje z določeno potezo izboljša vrednost nekega kazalnika, ki pa je samo kratkoročna ali celo negativna za poslovanje podjetja nasploh. Zato je pomembno analizirati čim več različnih kazalnikov, ki jih moramo primerjati s kazalniki predhodnih obdobji, s priporočenimi vrednostmi kazalnikov ter s kazalniki konkurenčnih podjetij. (Wild 2004, 31)

Temeljni kazalniki, ki kažejo na boniteto poslovanja podjetja, se po SRS 29.28 delijo na:

1. kazalnike stanja financiranja – vlaganja;
2. kazalnike stanja investiranja – naložbenja;
3. kazalnike vodoravnega finančnega ustroja;
4. kazalnike gospodarnosti, dobičkonosnosti;
5. kazalnike obračanja.

5.1 Temeljni kazalniki stanja financiranja

Kazalniki stanja financiranja vsebinsko opredeljujejo razmerja med obveznostmi do virov sredstev. Z njimi ugotavljamo, s čim se financirajo sredstva in nam kažejo stopnjo finančne neodvisnosti podjetja. (Zadravec 2003, 151)

Kazalniki stanja financiranja nam služijo za analizo načina financiranja podjetja (pasivne strani bilance stanja). Pomembni so pri dolgoročnih odločitvah o politiki financiranja podjetja in za posojilodajalce, saj kažejo tveganost glede vračila posojila. (Biloslavo 1999, 117)

Med najpomembnejše kazalnike stanja financiranja sodijo:

- *Stopnja lastniškosti financiranja = kapital / obveznosti do virov sredstev.*
- *Stopnja dolžniškosti financiranja = dolgovi / obveznosti do virov sredstev.*
- *Koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja (finančnega vzvodja) = dolgovi / kapital.*
- *Stopnja kratkoročnosti financiranja = kratkoročni dolgovi + pasivne časovne razmejitve / obveznosti do virov sredstev.*

Kazalnik lastniškosti financiranja nam pove, kolikšen del sredstev je financiran iz kapitala. Čim večji je ta delež, manjše je tveganje pri poslovanju, vendar pa lahko znižuje donosnost lastniškega kapitala, zato je mogoče bolje, da se podjetje do določene mere zadolži, če je obrestna mera za dolgoročna posojila nižja od zahtevane donosnosti kapitala. Kazalnik dolžniškosti financiranja je nasproten prejšnjemu in je pomemben za lastnike in posojilodajalce. Večji kot je, večje je tveganje. Mejna vrednost je 1.

Kazalnik finančnega vzvodja kaže na občutljivost podjetja pri dodatnem zadolževanju. Kazalnik se poveča, če podjetje financira svoje naložbe z uporabo tujih virov. Posebno pomemben je za upnike, saj prikazuje velikost, s katero delijo upniki svoje tveganje. Če je vrednost nižja od 1, potem lahko trdimo, da so naložbe podjetja financirane s tujimi viri manj tvegane za upnike in bolj tvegane za lastnike in obratno.

5.2 Temeljni kazalniki stanja investiranja

S kazalniki investiranja ugotavljamo, kam je družba vlagala svoja sredstva in kakšno strukturo sredstev ima. S temi kazalniki analiziramo aktivno stran bilance stanja, podrobneje sredstva.

Med najpomembnejše kazalnike stanja investiranja sodijo:

- *Stopnja osnovnosti investiranja: osnovna sredstva (po neodpisani vrednosti) / sredstva.*
- *Stopnja obratnosti investiranja: obratna sredstva / sredstva.*
- *Delež zalog v gibljivih sredstvih: zaloge / gibljiva sredstva.*
- *Stopnja odpisanosti osnovnih sredstev: popravek vrednosti osnovnih sredstev / nabavna vrednost osnovnih sredstev.*

Za podjetje je pomembno tudi, da je seznanjeno z izrabljenostjo svojih sredstev, saj to lahko vpliva na njegovo uspešnost. Izrabljenost oziroma odpisanost nam kaže stopnja odpisanosti, ki prikazuje razmerje med že odpisano vrednostjo in nabavno vrednostjo. Stopnja naj bi bila dober pokazatelj funkcionalne sposobnosti sredstev, vendar pa tega ne moremo natančno trditi, saj je funkcionalnost odvisna od politike amortiziranja, ki je lahko do določene mere od podjetja do podjetja različna. Kljub temu pa lahko trdimo, da nam spremljanje odpisanosti poda sliko o funkcionalnosti sredstev in nas opozori na probleme v podjetju, ki so povezani z zastarevanjem osnovnih sredstev. (Pučko 1998, 61)

5.3 Temeljni kazalniki vodoravnega finančnega ustroja (ali kazalniki likvidnosti)

Kazalniki likvidnosti nam pokažejo, kako so financirane posamezne skupine sredstev, kako je podjetje sposobno pokrivati svoje kratkoročne obveznosti. Med seboj primerjamo posamezne aktivne postavke bilance stanja – sredstva ter pasivne postavke bilance stanja – obveznosti do virov sredstev. S temi kazalniki ugotavljamo, ali je družba primerno kapitalsko pokrita.

Kazalniki kažejo plačilno sposobnost podjetja v določenem trenutku. Vendar je potrebno upoštevati, da je za temeljito analizo potrebno analizirati še izkaz finančnih tokov. (Biloslavo 2002, 118)

Temeljni kazalniki vodoravnega finančnega ustroja so:

- *Koeficient kapitalne pokritosti osnovnih sredstev: kapital / osnovna sredstva (po neodpisani vrednosti).*
- *Hitri koeficient: likvidna sredstva / kratkoročne obveznosti.*

- *Kratkoročni koeficient (angl. current ratio):* kratkoročna sredstva / kratkoročne obveznosti.
- *Pospešeni koeficient:* vsota likvidnih sredstev in kratkoročnih terjatev / kratkoročne obveznosti.

Kazalnik kapitalske pokritosti osnovnih sredstev nam kaže razmerje med trajnimi in dolgoročnimi viri sredstev. Priporočljiva vrednost kazalnika je večja od 1, saj naj bi podjetje pokrivalo z lastnim kapitalom vsa stalna sredstva, pa tudi manjši del gibljivih sredstev. Hitri koeficient nam kaže neposredno pokritost kratkoročnih obveznosti. Kratkoročni koeficient kaže razmerja med kratkoročnimi sredstvi, ki zajemajo terjatve, zaloge, denarna sredstva. Pri tem pa moramo vedeti, da bo podjetje lažje poravnalo svoje obveznosti z denarjem kot npr. z zalogami. Pospešeni koeficient ja podoben kratkoročnemu koeficientu, le da izloča zaloge in aktivne časovne razmejitve. Ker izloča najmanj likvidna sredstva iz kratkoročnih sredstev, je bolj uporaben pri analizi likvidnosti podjetja.

Po izkušnjah iz poslovnega sveta naj bi hitri koeficient znašal vsaj 1, kratkoročni koeficient pa vsaj 2. (Pučko 1998, 139)

5.4 Temeljni kazalniki gospodarnosti in dobičkonosnosti

Temeljne kazalnike gospodarnosti in dobičkonosnosti uporabljamo za merjenje učinkovitosti poslovanja. Z analizo kazalnikov dobičkonosnosti ugotavljamo, ali je poslovanje rentabilno.

Največkrat uporabljena kazalnika gospodarnosti sta:

- *Koeficient gospodarnosti poslovanja:* poslovni prihodki / poslovni odhodki.
- *Koeficient celotne gospodarnosti:* prihodki / odhodki.

Koeficient gospodarnosti poslovanja nam pove, koliko prihodkov iz poslovanja je podjetje doseglo na vsakih 100 SIT odhodkov iz poslovanja. Podjetje je poslovno uspešnejše, čim večja je vrednost koeficienta in če izkazuje dobiček. Koeficient celotne gospodarnosti odraža gospodarnost poslovanja s prikazom intenzivnosti odmika celotnih prihodkov od celotnih odhodkov. Podjetje je poslovno uspešnejše, če je vrednost koeficienta večja od 1 in če prikazuje dobiček.

Največkrat uporabljeni kazalniki dobičkonosnosti so:

- *Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala (angl. ROE – return on equity):* čisti dobiček v poslovnem letu / povprečni kapital (brez čistega poslovnega izida proučevanega leta).
- *Dobičkonosnost sredstev (angl. ROA – return on assets):* čisti dobiček / vrednost sredstev.

Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala nam pove, koliko čistega dobička ali izgube je podjetje ustvarilo glede na vloženi kapital. Večja kot je vrednost tega koeficienta, bolj uspešno je podjetje. Hkrati pa lahko večja vrednost tega koeficienta pomeni večje tveganje na račun velikega zadolževanja podjetja. Ta kazalnik nam pove, kako uspešno je bilo poslovanje pri gospodarjenju s kapitalom, saj prikazuje delež čistega dobička, ki pripada lastnikom glede na njihov vložek.

Omenjeni kazalnik je posebej zanimiv za lastnike. Investitorji se velikokrat odločajo o naložbi v proučevano podjetje na osnovi tega kazalnika. (Biloslavo 1999, 119)

Koeficient čiste donosnosti sredstev kaže uspešnost uporabe sredstev podjetja, ne glede na to, kako in s kakšnimi stroški so bila pridobljena.

5.5 Temeljni kazalniki obračanja

S kazalniki obračanja analiziramo, kako se obračajo posamezni deli sredstev v enem letu. Čim višja je vrednost kazalnika, tem hitreje se sredstva preoblikujejo v denar in manj ima podjetje vezanih sredstev. Povprečna stanja izračunamo kot aritmetično sredino začetnega in končnega stanja izbranih sredstev. (Zadravec 2003, 162)

Pomembnejši kazalniki obračanja so:

- *Koeficient obračanja zalog proizvodov/materiala/trgovskega blaga = prodani proizvodi/material/trgovsko blago v letu dni / povprečna zaloga proizvodov/materiala/trgovskega blaga.*
- *Koeficient obračanja terjatev do kupcev = prejemki od kupcev v letu dni (poslovni prihodki) / povprečno stanje terjatev do kupcev.*
- *Koeficient obračanja obveznosti do dobaviteljev = odhodki iz poslovanja / povprečno stanje obveznosti do dobaviteljev.*

S kazalnikom obračanja terjatev do kupcev ugotovimo, kako uspešno je podjetje pri izterjavi terjatev in nam hkrati kaže plačilno sposobnost kupcev podjetja. S pomočjo tega kazalnika lahko dobimo število dni vezave terjatev do kupcev, kar pomeni število dni, v katerem kupci v povprečju poravnajo svoje obveznosti. Vrednost tega kazalnika primerjamo s kazalnikom obračanja obveznosti do dobaviteljev. Priporočljivo je, da je vrednost kazalnika obračanja terjatev do kupcev višja od koeficienta obračanja obveznosti do dobaviteljev. (Biloslavo 1999, 118)

Vezavo sredstev dobimo tako, da število dni v letu delimo s koeficientom obračanja sredstev. Enako izračunamo vezavo obveznosti.

6 PREDSTAVITEV PODJETJA

Balavto trgovina in transport d.o.o. Ajdovščina je družba z omejeno odgovornostjo, ki je bila ustanovljena leta 1994. Direktor podjetja je bil do decembra 2004 tudi edini lastnik družbe. Takrat pa je odtujil 58 odstotni delež sami družbi. Osnovni kapital podjetja znaša 5.100.000,00 SIT. V letu 2005 je bilo podjetje po merilih o razvrščanju družb v 52. členu Zakonu o gospodarskih družbah uvrščeno med srednje družbe, zato je po 54. členu Zakona o gospodarskih družbah zavezano k reviziji.

Dejavnost, s katero se ukvarja, je prodaja gradbene mehanizacije (tovorna vozila, bagri, nakladalci...) ter rezervnih delov priznanih tujih proizvajalcev VOLVO, RAMMER, LANNEN, D&A ... Poleg prodaje blaga pa ima družba organizirano tudi servisno dejavnost, ki učinkovito in uspešno zadovoljuje povpraševanje kupcev. Rezultat so zadovoljni kupci, katerim podjetje pomaga pridobiti poleg dobrih tehnoloških strojev tudi ugodna posojila, lahko pa tudi poslovni oz. finančni najem.

Zaposleni: V podjetju je bilo na dan 31/12/2005 osemindvajset zaposlenih. Zaposleni so motivirani za delo zaradi dobrega delovnega vzdušja, ustreznih plač, stalnih dodatnih izobraževanj, fleksibilnosti. Podjetje zaradi mladih kadrov dosega ustrezno fleksibilnost, ki je nujna v današnjem tržnem okolju.

Urejenost podjetja: Značilna je funkcionalna zvrst organizacijske strukture. Direktorju so podrejeni: vodja prodaje gradbene mehanizacije, vodja prodaje rezervnih delov, vodja servisne dejavnosti ter vodja financ in računovodstva. Vsaka izmed teh funkcij tvori tudi samostojno stroškovno mesto.

Okolje podjetja: Odjemalci oz. kupci so predvsem gradbena podjetja, ostala podjetja, ki se kakorkoli ukvarjajo z gradbeno oziroma prevozno dejavnostjo, precej pa je tudi samostojnih podjetnikov, ki so registrirani za opravljanje kakršnih koli gradbenih del. Konkurenca je na slovenskem tržišču zelo velika. Velik konkurent opremi VOLVO, za katero je družba edini pooblaščen prodajalec v Sloveniji, so oprema: Caterpillar, Hitachi, Liebherr. Podjetje je uvozno podjetje predvsem iz naslednjih držav: Avstrije, Švedske, Finske, Nemčije, Koreje, Turčije, Velike Britanije in Italije. V zadnjih časih se zaradi velikega povpraševanja kupcev podjetje ukvarja tudi s prodajo rabljene gradbene opreme. Vso prodajo podpira tudi kakovostna in sodobna informacijska tehnologija.

Smotri in cilji podjetja:

- ustrezna rast in širitev poslovanja,
- izvozna usmerjenost (širitev tudi na druge trge izven Slovenije),
- zadovoljstvo kupcev,
- kakovostno in hitro opravljanje servisnih storitev,
- pozitiven odnos do izobraževanja zaposlenih,
- zadovoljstvo zaposlenih v smislu doseganja identifikacije s podjetjem,
- ugoden finančni rezultat podjetja.

Predstavitev podjetja

Poslanstvo podjetja:

Trajnejši namen poslovanja podjetja je širitev poslovanja in večanje prodaje tudi na drugih trgih. Na podlagi neprestanega izobraževanja in poglobljanja znanja v smislu biti v tesnem stiku z razvijajočo se tehnologijo, dogajanja na tržišču ter veljavnimi zakoni, želi podjetje zadovoljevati uporabnike oziroma kupce v poslovni verigi na ključnih trgih. Prizadeva pa si tudi dograjevati ključna znanja v vseh delih podjetja.

7 ANALIZA BILANCE STANJA PODJETJA

Analiziranje bilance stanja nam omogoča presojo obsega, sestave, dinamike in sorazmernosti med sredstvi in njihovimi viri na dan bilanciranja. (Koletnik 1995, 92)

7.1 Analiza sredstev

Pri analizi sredstev bom v nadaljevanju prikazala obseg in strukturo vseh sredstev podjetja skupaj, temu sledi analiza stalnih in nato še gibljivih sredstev podjetja.

Tabela 7.1 Obseg in struktura sredstev na dan 31.12 v letu 2005 in 2004 v tisoč SIT

POSTAVKA	2005		2004		Indeks 05/04
	Vrednost	v %	Vrednost	v %	
1. Stalna sredstva	504.304	34,94	429.764	35,83	117,34
2. Gibljiva sredstva	937.268	64,94	769.262	64,13	121,84
3. Aktivne časovne razmejitve	1.739	0,12	473	0,04	367,65
SKUPAJ	1.443.311	100,00	1.199.499	100,00	120,33

Vir: Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004.

Obseg in strukturo sredstev analiziram s pomočjo Tabele 7.1. Iz nje lahko razberemo, da je bilančna vsota podjetja Balavto na dan 31. decembra 2005 znašala 1.443.311 tisoč SIT, kar je za 20,33 % več kot konec leta 2004. Ta premik navzgor je predvsem posledica povečanja naložb v stalna sredstva za 17,34 % , povečala pa so se tudi gibljiva sredstva za 21,84 %. Aktivne časovne razmejitve predstavljajo nepomemben delež med gibljivimi sredstvi 0,18 %, čeprav so se tudi ta v letu 2005 povečala za 367,65 % glede na leto 2004. To pomeni, da družba skuša zagotavljati enakomernost obremenitve poslovanja s stroški oziroma odhodki in s tem enakomerno vplivati na poslovni izid.

Večjih strukturnih premikov v sami sestavi sredstev v letu 2005 glede na leto poprej ni bilo, večji delež sredstev – 64,94 % tako predstavljajo kot tudi v letu 2004 (64,13 %) gibljiva sredstva. Dinamika povečevanja gibljivih sredstev v primerjavi s stalnimi sredstvi naj bi ugodno vplivala na dobičkonosnost sredstev in s tem na uspešnost poslovanja, saj se gibljiva sredstva praviloma hitreje obnašajo kot stalna sredstva. Taka struktura sredstev je značilna in razumljiva za gospodarsko panogo in samo podjetje, saj je podjetje v glavnem trgovinska dejavnost, tako da v stalnih sredstvih prevladujejo vrednosti zemljišč, zgradb in opreme, ki jo podjetje uporablja za servisiranje in popravila gradbenih strojev. Med njimi pa se lahko pojavlja tudi oprema v obliki gradbenih strojev, ki jih podjetje daje v poslovni najem, kar tudi zvišuje vrednost stalnih sredstev.

7.1.1 Analiza stalnih sredstev

Tabela 7.2 Obseg in struktura stalnih sredstev na dan 31. 12. v letu 2005 in 2004 v tisoč SIT

POSTAVKA	2005		2004		Indeks 05/04
	Vrednost	v %	Vrednost	v %	
1. Neopredmetena dolgoročna sredstva	2.130	0,42	161	0,04	1.322,98
2. Opredmetena osnovna sredstva	301.934	59,87	229.363	53,37	131,64
2. Dolgoročne finančne naložbe	200.240	39,71	200.240	46,59	1,00
SKUPAJ	504.304	100,00	429.764	100,00	117,34

Vir: Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004.

Iz Tabele 7.2 je razvidno, da so se stalna sredstva v skupnem znesku v letu 2005 v primerjavi z letom 2004 povečala za 17,34 % in znašajo 504.304.000 SIT. To povečanje je predvsem rezultat povečanja neopredmetenih dolgoročnih in opredmetenih osnovnih sredstev, saj je stanje dolgoročnih finančnih naložb nespremenjeno.

Tabela 7.3 Obseg in struktura opredmetenih osnovnih sredstev (okrajšano OOS) po neodpisani vrednosti na dan 31. 12. v letu 2005 in 2004

POSTAVKA	2005		2004		Indeks 05/04
	Vrednost	v %	Vrednost	v %	
I. NEPREMIČNINE	212.219	70,29	94.541	41,22	224,47
1. Zemljišča	67.733	22,43	67.733	29,53	1
2. Zgradbe	144.486	47,85	26.808	11,69	538,97
II. DRUGE NAPRAVE IN OPREMA	59.609	19,74	42.814	18,67	139,23
III. OS, KI SE PRIDOBIVAJO	30.106	9,97	92.008	40,11	32,72
1. Predujmi za pridobitev OOS	11.330	3,75		0	0
2. OOS v gradnji ali izdelavi	18.776	6,22	92.008	40,11	20,41
SKUPAJ	301.934	100,00	229.363	100,00	131,64

Vir: Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004.

V Tabeli 7.3 lahko vidimo, da neopredmetena dolgoročna sredstva predstavljajo neznamenat delež (0,42 %) v sami strukturi stalnih sredstev. Tu so v glavnem naložbe v pridobljene dolgoročne premoženjske pravice (nakup programske računalniške opreme). Ob začetnem pripoznanju so bila ovrednotena po nabavni vrednosti, z všteti neposrednimi stroški nabave. Opredmetena osnovna sredstva zajemajo zemljišča, zgradbe, opremo ter osnovna sredstva, ki se pridobivajo. Sedanja neodpisana vrednost opredmetenih osnovnih sredstev je bila na zadnji dan poslovnega leta 2005 kar za 31,64 % večja od prejšnjega leta. Največ gre na račun povečanja vrednosti zgradb, saj so se

vrednosti teh v primerjavi z letom 2004 povečale za več kot pet krat. V letu 2004 je predstavljal delež zgradb med opredmetenimi osnovnimi sredstvi 11,69 %, v letu 2005 pa je ta delež kar 47,85 %. Podjetje je v teh dveh letih intenzivno investiralo v zgradbe, in sicer v izgradnjo mehaničnih delavnic, skladišča, dodatnih poslovnih prostorov in dvorišča. Zaradi aktiviranja dela zgradb so se zmanjšala opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo. Nobena od teh sredstev niso bila prevrednotena zaradi okrepitve ali oslabitve, saj podjetje meni, da ni bilo okoliščin, ki bi narekovale potrebo po prevrednotenju.

Med vrednostmi dolgoročnih finančnih naložb predstavljajo 99,88 % delež odkupljeni lastni deleži, kateri pa se po novih SRS, ki začnejo veljati 1. januarja 2006, ne bodo več pojavljali med dolgoročnimi finančnimi naložbami, ampak kot odbitna postavka kapitala, zato lahko pričakujemo zmanjšanje vrednosti vseh sredstev in obveznosti do virov sredstev (aktive in pasive) v višini 200.000.000 SIT, kar predstavlja 13,86 % vrednosti.

Amortizacijske stopnje, ki jih družba uporablja, so v skladu z najvišjimi dovoljenimi amortizacijskimi stopnjami, ki jo predpisuje Zakon o DDPO in so naslednje:

- neopredmetena dolgoročna sredstva	20,0 %
- od tega računalniški programi	10,0 %
- zgradbe	5,0 %
- oprema	20,0 %
- prevozna sredstva (homologirana kot tovorna vozila)	20,0 %
- računalniška oprema	25,0 %
- druga oprema (tudi pohištvo) in drobní inventar	15,0 % – 20,0 %

Družba Balavto d.o.o. obračunava amortizacijo posamično in po metodi enakomernega časovnega amortiziranja, razen za drobní inventar s posamično vrednostjo pod 500 EUR, ki se amortizira skupinsko. Drobní inventar manjših vrednosti (do 100 EUR) družba že v poslovnem letu vključi med stroške poslovanja. Po SRS 13 je družba določila amortizacijske stopnje na podlagi predvidene dobe koristnosti osnovnih sredstev.

7.1.2 Analiza gibljivih sredstev

Tabela 7.4 Obseg in struktura gibljivih sredstev na dan 31. 12. v letu 2005 in 2004 v tisoč SIT

POSTAVKA	2005		2004		Indeks 05/04
	Vrednost	(v%)	Vrednost	(v%)	
1 Zaloge	574.850	61,33	455.694	59,24	126,15
2. Poslovne terjatve (a+b)	249.186	26,59	268.888	34,96	92,67
a. Dolgoročne poslovne terjatve	99	0,01	0	0	0
b. Kratkoročne poslovne terjatve	249.087	26,58	268.888	34,96	92,64
3. Kratkoročne finančne naložbe	0	0	32.424	4,21	0
4. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina	113.232	12,08	12.256	1,59	923,89
GIBLJIVA SREDSTVA SKUPAJ:	937.268	100,00	769.262	100,00	121,84

Vir: Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004.

Celoten delež gibljivih sredstev se je povečal za 21,84 %, delno na račun povečanja zalog (za 26,15 %), največ pa na račun denarnih sredstev, ki so se povečala za več kot devet krat. Poslovne terjatve so se zmanjšale v primerjavi z letom 2004 za 7,33 %.

V obeh proučevanih obdobjih so v strukturi gibljivih sredstev prevladovali zaloge. V letu 2005 je znašal delež zalog v sami strukturi gibljivih sredstev 61,22 %, v letu 2004 pa nekoliko manj - 59,21 %, kar pomeni, da so zaloge porasle za 2,01 %. Zaloge so sicer najmanj likvidna sredstva v okviru gibljivih sredstev, zato njihovo povečanje ne predstavlja ugodnega vpliva na poslovanje. Med zalogami najdemo predvsem zaloge trgovskega blaga (rezervnih delov, gradbenih strojev ter dodatne opreme za stroje). Prikazane so po nabavni ali iztržljivi vrednosti, odvisno od tega, katera je nižja. Nabavna vrednost vključuje fakturno vrednost, morebitne uvozne dajatve ter ostale neposredne nabavne stroške. Porabo zalog podjetje vrednoti po metodi zaporednih cen – FIFO, saj je tako tudi priporočilo SRS, da so vrednosti zalog čim bližje bilanci stanja. Povečanje vrednosti zalog lahko obrazložimo tudi s tem, da vse več kupcev novih gradbenih strojev daje kot delno plačilo njihove stare stroje, ki jih potem podjetje servisira, popravlja in obnovi, zato se ta del zalog več časa zadržuje v podjetju, dokler niso pripravljene za ponovno prodajo.

Poslovne terjatve so se v letu 2005 zmanjšale glede na prejšnje leto za 7,33 %. Razlog za to je lahko ureditev pogodbenih razmerij med kupci. Pri tem je mišljeno predvsem to, da podjetje priporoča kupcem kupovanje blaga večjih vrednosti preko leasinskih financiranj, ki jim tako omogočijo nakup z ugodnim financiranjem. V razmerjih s tujino pa je v letu 2005 opazno zaostrovanje pri plačilnih rokih, saj je imelo podjetje v preteklih letih precej težav pri izterjavi terjatev v tujini. Popravke vrednosti terjatev družba oblikuje posamično, pri čemer proučuje verjetnost, da bo terjatev plačana in vse okoliščine, ki so z njo povezane.

Kratkoročnih finančnih naložb v letu 2005 nima, precej pa se je povečalo stanje denarnih sredstev za 923,89 % glede na leto 2004. Razlog za finančno neaktivnost družbe je rizičnost za pravočasno vračilo posojenih sredstev ter v potrebi po denarnih sredstvih za druge namene. Povečanje denarnih sredstev sicer pomeni neko plačilno sposobnost podjetja, vendar pa se moramo zavedati, da denarna sredstva predstavljajo najmanjšo donosnost.

7.2 Analiza obveznosti do virov sredstev

Če nam torej sredstva dajejo odgovor na vprašanje »kaj«, nam viri sredstev v pasivi bilance stanja dajejo odgovor na vprašanje »od kod«. (Turk, Melavc 1994, 100)

Pri analizi obveznosti do virov sredstev, torej pasivne strani bilance stanja, bom najprej analizirala razmerje med vsemi obveznostmi, nato pa še ločeno obravnavala kapital in dolgove.

Tabela 7.5 Obseg in struktura obveznosti do virov sredstev v letih 2005 in 2004 (v tisoč SIT)

POSTAVKA	2005		2004		Indeks 05/04
	ZNESEK	v %	ZNESEK	v %	
Kapital	432.102	29,94	431.351	35,96	100,17
Dolgoročne rezervacije	0	0	0	0	0
Dolgoročne obveznosti	210.673	14,60	205.239	17,11	102,65
Kratkoročne obveznosti	800.536	55,46	562.909	46,93	142,21
Pasivne časovne razmejitev	0	0	0	0	0
SKUPAJ	1.443.311	100,00	1.199.499	100,00	120,33
Lastni viri	432.102	29,94	431.351	35,96	100,17
Dolgovi	1.011.209	70,06	768.149	64,04	131,64

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004.

Iz Tabele 7.5 je mogoče razbrati, da so v proučevani družbi Balavto d.o.o. dolgovi prevladujoča oblika obveznosti do virov sredstev, ki so v letu 2005 še narasli za 6,02 % v sami strukturi obveznosti do virov sredstev in tako znašajo 70,06 %. Z vidika analize poslovanja je ta podatek dokaj neugoden. Podjetje z dolgovi financira vsa gibljiva sredstva: zaloge, terjatve pa tudi manjši del stalnih sredstev.

7.2.1 Analiza kapitala

V Tabeli 7.6 je prikazana razčlenitev kapitala kot najpomembnejše kategorije v bilanci stanja podjetja. Iz tabele lahko razberemo, da se stanje posameznih postavk kapitala med leti ni spremenilo, razen malenkostno nerazdeljeni čisti dobiček, ki se je povečal za 0,34 %, in sicer za znesek čistega dobička poslovnega leta 2005. Vse ostale postavke so ostale nespremenjene. V skladu s SRS predstavljajo zakonske rezerve točno 10 % osnovnega kapitala. V letu 2004 je družba oblikovala rezerve za lastne deleže v višini 200.000.000 SIT, saj je v tem letu edini družbenik prodal 58 % delež sami družbi,

zato je morala družba v letu, ko je pridobila lastne deleže v bilanci, oblikovati rezerve za lastne deleže najmanj v višini odkupljenih deležev, saj v nasprotnem primeru ni dovoljeno izplačati pridobljenih deležev. Tako namreč predpisuje 60. člen ZGD. Druge rezerve iz dobička se tudi niso spremenile in ostajajo enake še iz prejšnjih let. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala izhaja iz revalorizacijskega popravka osnovnega kapitala, katerega revalorizacija je bila obvezna vse do vključno leta 2001. Po sprejetju SRS, ki so veljali od 01. 01. 2002 do 31. 12. 2005 pa se prevrednotenje ne opravlja več, če se v prejšnjem koledarskem letu rast evra v razmerju do tolarja ne poveča za več kot 5,5 %, je pa obvezno razkriti, koliko bi znašal čisti poslovni izid po preračunu kapitala zaradi ohranjanja njegove kupne moči upošteva rast cen življenjskih potrebščin ter rast evra. Preračun je izkazan v Tabeli 7.7.

Tabela 7.6 Obseg in struktura kapitala v letih 2005 in 2004 (v tisoč SIT)

POSTAVKA	2005		2004		Indeks 05/04
	ZNESEK	v %	ZNESEK	v %	
1. Osnovni kapital	5.100	1,18	5.100	1,18	100,00
2. Zakonske rezerve	510	0,12	510	0,12	100,00
3. Rezerve za lastne deleže	200.000	46,28	200.000	46,37	100,00
4. Druge rezerve iz dobička	5.029	1,16	5.029	1,16	100,00
5. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	1.236	0,29	1.236	0,29	100,00
6. Nerazdeljeni čisti dobiček	220.227	50,97	219.476	50,88	100,34
SKUPAJ	432.102	100,00	431.351	100,00	100,17

Vir: Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004

Tabela 7.7 Izračun vrednosti čistega poslovnega izida po prevrednotenju z rastjo cen življenjskih potrebščin ter z rastjo evra za leti 2005 in 2004 (v tisoč SIT)

	2005			2004		
	Vrednost	Učinek	Stopnja rasti	Vrednost	Učinek	Stopnja rasti
Kapital brez dobička poslovnega leta	431.351			364.422		
Dobiček poslovnega leta	751			66.959		
Dobiček po preračunu z rastjo evra	1.053	+ 302	-0,07%	62.294	- 4.665	+1,28%
Dobiček po preračunu z rastjo cen življenjskih potrebščin	- 9.170	- 9.921	+2,3%	55.297	-11.662	+3,2%

Vir: Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. za leto 2005 in 2004, Strokovna revija IKS

Iz Tabele 7.7 je razvidno, da bi bil čisti dobiček v letu 2005 večji, če bi ga preračunali z rastjo evra, saj je le-ta nazadoval. V primeru preračuna z rastjo cen življenjskih potrebščin pa bi podjetje poslovalo z izgubo.

7.2.2 Analiza finančnih in poslovnih obveznosti

Podjetje ima tudi vir financiranja, ki ni lasten in ga je zato potrebno vrniti njegovim lastnikom. V Tabeli 7.8 je prikazana razčlenitev tujih virov financiranja v bilanci stanja v letih 2005 in 2004.

Tabela 7.8 Obseg in struktura finančnih in poslovnih obveznosti v letih 2005 in 2004 (v tisoč SIT)

POSTAVKA	2005		2004		Indeks 05/04
	ZNESEK	v %	ZNESEK	v %	
1. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	210.673	20,83	205.239	26,72	102,65
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank	359.363	35,54	0	0	0
3. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	406.926	40,24	530.233	69,03	76,74
4. Druge kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	34.247	3,39	32.676	4,25	104,81
SKUPAJ	1.011.209	100,00	768.148	100,00	131,64

Vir: Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. za leto 2005 in 2004

Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti so se v obravnavanem podjetju povečale v letu 2005 za 2,65 % glede na leto 2004. V sami strukturi obveznosti predstavljajo v letu 2005 20,83 % delež, v letu 2004 pa 26,72 % delež. 95 % dolgoročnih obveznosti v letu 2005 predstavljajo finančne obveznosti iz naslova prejetega posojila od fizične osebe za izplačilo odtujenega lastnega deleža. Ta

obveznost je nastala v letu 2004. Ostalih 5 % predstavljajo obveznosti za dolgoročni del finančnega najema, saj ima podjetje nekaj osnovnih sredstev – opreme financirane s strani najemodajalcev.

Kratkoročne finančne obveznosti do bank so se pojavile šele v letu 2005 in predstavljajo kar 35,54 % v strukturi finančnih in poslovnih obveznosti. To so v celoti prejeta posojila od bank, ki jih je podjetje koristilo za financiranje zalog.

Kratkoročne poslovne obveznosti so v glavnem obveznosti do dobaviteljev, ki so se sicer zmanjšale glede na leto 2004 za 23,26 %, in znašajo v letu 2005 40,24 % delež v strukturi finančnih in poslovnih obveznosti. Podjetje ima tri četrtine obveznosti do tujih dobaviteljev, saj v glavnem pridobiva blago iz Evropske skupnosti oziroma uvaža iz drugih držav. Podjetje Balavto d.o.o. je preračun zaradi ohranitve vrednosti kratkoročnih dolgov opravila le s tečajnimi razlikami na dan bilance stanja. Prevrednotenij zaradi okrepitve dolgov družba ni opravila, čeprav je zaradi upoštevanja načela previdnosti okrepitev obvezna, vendar med pogodbenimi strankami ni bilo posebnih dogovorov o ohranitvi vrednosti dolga z valutnimi ali inflacijskimi klavzulami.

Druge kratkoročne finančne in poslovne obveznosti pa so se v letu 2005 povečale za 4,81 % glede na preteklo leto in znašajo 3,39 % delež v strukturi obveznosti.

Sestavljene so iz obveznosti do zaposlenih za obračunane in neizplačane plače za december, vključno z vsemi prispevki iz in od bruto plač, davki iz plač in davkom na plače, ki jih dolguje državi. Del drugih obveznosti so obveznosti do države za plačilo razlike med obračunanim in vstopnim davkom na dodano vrednost po obračunu za mesec december, ki zapade v plačilo konec januarja. Med druge kratkoročne obveznosti spada tudi kratkoročni del finančnega najema.

8 ANALIZA IZKAZA POSLOVNEGA IZIDA

Z analizo izkaza poslovnega izida želimo proučiti uspešnost poslovanja podjetja. Iz Tabele 8.1 lahko razberemo, da je podjetje v letu 2005 glede na leto 2004 povečalo obseg poslovanja, saj so se vsi prihodki povečali za 42,95 % oziroma za 626.134.000 SIT. Hkrati so se povečali tudi vsi odhodki, in sicer za 50,71 % oziroma za 701.018.000 SIT. Podjetje je zato izčrpno zmanjšalo čisti poslovni izid v letu 2005 glede na prejšnje leto.

Tabela 8.1 Prihodki, odhodki in poslovni izid (v tisoč SIT), njihova struktura (v %) ter indeks v letih 2005 in 2004

	2005	%	2004	%	Indeks 05/04
Poslovni prihodki	2.081.059	99,86	1.450.611	99,51	143,46
Finančni prihodki	2.327	0,11	4.411	0,30	52,75
Izredni prihodki	603	0,03	2.833	0,19	21,28
PRIHODKI SKUPAJ	2.083.989	100,00	1.457.855	100,00	142,95
Poslovni odhodki	2.066.380	99,19	1.366.358	98,84	151,23
Finančni odhodki	16.418	0,79	15.578	1,13	105,39
Izredni odhodki	539	0,02	383	0,03	140,73
ODHODKI SKUPAJ	2.083.337	100,00	1.382.319	100,00	150,71
Davek od dohodka	-99		8.607		0
POSLOVNI IZID	751		66.929		1,12

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Balavto d.o.o. za leta 2005, 2004 in 2003.

8.1 Analiza prihodkov

Iz prikazane Tabele 8.2 lahko razberemo, da so se vsi prihodki v letu 2005 glede na leto 2004 povečali za 42,95 %. Vzrok za povečanje celotnih prihodkov je v povečanju poslovnih prihodkov za 43,46 %. Med poslovnimi prihodki gre za povečanje prihodkov iz prodaje na domačem trgu, saj so se prihodki iz prodaje na tujem trgu zmanjšali glede na leto 2004 za 15,72 %. Prodaja na tuja tržišča je v letu 2005 nazadovala v primerjavi s preteklim letom za 15,72 %, zato bo potrebno vložiti več naporov za povečano prodajo izven Slovenije. Mogoče bi bilo pametno razmisliti o prodajnih akcijah, ki bi bile potrebne za povečanje prodaje na tujem trgu, saj nam je sedaj, ko smo vključeni v Evropsko Unijo omogočeno lažje prodajno sodelovanje med državami. Poslovni prihodki predstavljajo 99,86 % v sami strukturi prihodkov, od tega je bilo v letu 2005 91,85 % na domačem trgu, razlika pa v glavnem na tujem trgu, zato lahko rečemo, da se podjetje ne ukvarja s drugimi dejavnostmi, kakor s prodajo blaga in servisnih storitev. Tudi drugi poslovni prihodki so se v letu 2005 zmanjšali. Druge poslovne prihodke tvori v glavnem (85 %) realizacija na osnovi prejetih dobropisov tujega dobavitelja za reklamacije od kupcev za blago, ki je izdano z garancijo. Razliko predstavljajo prevrednotovalni poslovni prihodki, pozitivna razlika med prodajno in neodpisano

vrednostjo pri prodaji osnovnih sredstev ter odpisi obveznosti. Subvencije in dotacije sestavljajo različni brezplačni prejemi blaga od dobaviteljev. Finančne prihodke sestavljajo v glavnem pozitivne tečajne razlike za terjatve, ki jih ima podjetje v tuji valuti za kupce na tujih trgih, nekaj pa je tudi prihodkov od obresti od danih depozitov banki ter obresti od avista sredstev na transakcijskih računih, del prihodkov od prejetih dividend ter nekaj prejetih zamudnih obresti od kupcev. Izredni prihodki pa predstavljajo izterjane odpisane terjatve ter prejete odškodnine od zavarovalnice. Finančni prihodki so se v letu 2005 zmanjšali za 47,25 %, izredni prihodki pa za 78,72 %, v sami strukturi celotnih prihodkov imajo izredno nizek delež, zato niso imeli bistvenega vpliva na uspešnost poslovanja podjetja.

Tabela 8.2 Obseg (v tisoč SIT) in struktura (v %) prihodkov v letih 2005 in 2004

	2005	v %	2004	v %	Indeks 05/04
POSLOVNI PRIHODKI	2.081.059	99,86	1.450.611	99,51	143,46
Čisti prihodki iz prodaje na domačem trgu	1.914.062	91,85	1.251.289	85,83	152,97
Čisti prihodki iz prodaje na tujem trgu	147.354	7,07	174.836	11,99	84,28
Subvencije, dotacije in drugi prihodki povezani s poslovnimi učinki	4.084	0,20	0	0	0
Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi posl. prih)	15.559	0,75	24.486	1,68	63,54
FINANČNI PRIHODKI	2.327	0,11	4.411	0,30	52,75
Finančni prihodki iz deležev	23	0,00	0	0	0
Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	0	0	1.125	0,08	0
Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev	2.304	0,11	3.286	0,23	70,12
IZREDNI PRIHODKI	603	0,03	2.833	0,19	21,28
PRIHODKI SKUPAJ	2.083.989	100,00	1.457.855	100,00	142,95

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004

8.2 Analiza odhodkov

V Tabeli 8.3 vidimo, da so se celotni odhodki povečali za 50,71 %. Od tega so se najbolj povečali poslovni odhodki, in sicer za 51,23 %. Poslovni odhodki predstavljajo 99,19 % delež v strukturi odhodkov. Med poslovne odhodke proučevanega podjetja spadajo z 92,15 % deležem stroški blaga, materiala in storitev, ki so se povečali glede na preteklo leto za 53,62 %. Med njimi lahko izpostavimo nabavno vrednost prodanega blaga, ki se je povečala za 61,68 %, kar je normalen vzrok povečane prodaje, čeprav ni v celoti vzporedna z njo, saj je bila v letu 2004 razlika v ceni prodanega blaga 29,88 %, v letu 2005 pa le 12,33 %. To pomeni, da je bilo za 100 enot prodanega blaga v letu

2005 potrebno prodati za 87,67 enot nabavne vrednosti blaga, v letu 2004 pa le 70,12 enot.

Stroški materiala, ki so sestavljeni iz stroškov porabljenega materiala, pisarniškega materiala, zaščitne obleke in obutve, strokovne literature, materiala za popravila kupcem v garancijski dobi, porabljene električne in druge energije, goriva in drugega so se sicer zmanjšali v letu 2005 glede na prejšnje leto za 28,66 %.

Stroški storitev, ki v podjetju sestavljajo storitve za popravila kupcem v garancijski dobi prodanega blaga, špedicijske storitve, storitve servisiranja, prevozni stroški, poštno storitve, storitve telefonije, najemnine opreme, povračila zaposlenim v obliki kilometrin, dnevnic, nočitev, cestnine, bančne storitve, reklamne storitve, reprezentance, zavarovalne premije ter druge storitve, so se v letu 2005 povečali glede na prejšnje leto za 27,38 %. Med stroški storitev so se najbolj povečali stroški najemnine opreme, ki so se prvič pojavili v letu 2005, predstavljajo 17 % teh stroškov, ko je podjetje pridobilo več poslovnih najemov za opremo, ki jo je tudi samo dajalo občasno v najem. Tako, da ima ta del poslovnih prihodkov od najemnin povezavo s poslovnimi odhodki od najemnin.

Stroški dela so se povečali za 23,11 %, povprečno število zaposlencev pa se je povečalo za 17,67 % in sicer iz 20,43 zaposlenih v letu 2004 na 24,04 v letu 2005. V strukturi celotnih odhodkov imajo stroški dela 5,38 % delež.

Odpisi vrednosti so porasli za 40,60 %, od tega amortizacija osnovnih sredstev 39,27 %, kar je tudi posledica novih investicij in aktivacija zgradb, ki se je prej zadrževala v sredstvih, ki se pridobivajo. Prevrednotovalni poslovni odhodki obratnih sredstev, kamor so vključeni popravki kratkoročnih terjatev do kupcev so se tudi povečali za 55,94 %. Zaradi tega se niso povečali samo odhodki, ampak so se zmanjšale tudi vrednosti kratkoročnih terjatev.

Drugi poslovni odhodki, ki so: kadrovske štipendije, izplačila za delo preko mladinskih servisov in davčno nepriznani stroški so se tudi povečali za 18,36 %.

Finančni in izredni odhodki, ki v sami strukturi odhodkov predstavljajo nizek delež med celotnimi odhodki, so se tudi povečali, med njimi lahko izpostavimo finančne odhodke za obresti, ki so se v letu 2005 povečali za 67,90 % glede na leto 2004, saj se je tudi višina obveznosti iz naslova prejetih posojil precej povečala v letu 2005.

Tabela 8.3 Obseg (v tisoč SIT) in struktura (v %) odhodkov v letih 2005 in 2004

	2005	v %	2004	v %	Indeks 05/04
POSLOVNI ODHODKI	2.066.380	99,19	1.366.358	98,84	151,23
1. Stroški blaga, materiala in storitev	1.919.803	92,15	1.249.675	90,40	153,62
- nabavna vred. prodanega blaga	1.762.824	84,61	1.091.336	78,95	161,68
- stroški materiala	57.657	2,77	80.365	5,81	71,74
- stroški storitev	99.322	4,77	77.974	5,64	127,38
2. Stroški dela	112.107	5,38	91.059	6,59	123,11
3. Odpisi vrednosti	26.175	1,26	18.616	1,35	140,60
- amortizacija in prevrednotov. Posl. odhodki pri NDS in OOS	23.850	1,14	17.125	1,24	139,27
- prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	2.325	0,11	1.491	0,11	155,94
4. Drugi poslovni odhodki	8.295	0,40	7.008	0,51	118,36
FINANČNI ODHODKI	16.418	0,79	15.578	1,13	105,39
Finančni odhodki za odpise dolg. in kratk. finančnih naložb	941	0,05	6.360	0,46	14,80
Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	15.477	0,74	9.218	0,67	167,90
IZREDNI ODHODKI	539	0,02	383	0,03	140,73
CELOTNI ODHODKI	2.083.337	100,00	1.382.319	100,00	150,71

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004

9 ANALIZA POSLOVANJA PODJETJA Z RAČUNOVODSKIMI KAZALNIKI

9.1 Analiza vlaganja s kazalniki stanja financiranja

Z analizo financiranja proučujemo razmerja med obveznostmi do virov sredstev; zato z njimi ugotavljamo, kako podjetje financira svoja sredstva, kažejo pa nam tudi, v koliki meri je podjetje finančno neodvisno.

Tabela 9.1 Najpomembnejši kazalniki stanja financiranja za leti 2005 in 2004 (v tisoč SIT)

	2005	2004	Indeks 05/04
a. Kapital	432.102	431.351	100,17
b. Dolgovi	1.011.209	768.148	131,64
c. Obveznosti do virov sredstev	1.443.311	1.199.499	120,33
1. Stopnja lastniškosti financiranja (a/c)	0,30	0,36	83,33
2. Stopnja dolžniškosti financiranja (b/c)	0,70	0,64	109,38
3. Koefficient dolgovno - kapitalskega razmerja (finančnega vzvodja) (b/a)	2,34	1,78	131,46

Vir: Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004

Kazalnik lastniškosti financiranja nam kaže zmanjšanje v letu 2005 za 16,67 %, dolžniškost financiranja pa povečanje v letu 2005 za 9,38 % glede na preteklo leto. Tudi koefficient finančnega vzvodja nam pokaže povečanje v letu 2005 za 31,46 % in znaša 2,34. Vse to pomeni, da je podjetje povečalo financiranje svojih naložb z uporabe tujih virov financiranja ter da je podjetje naklonjeno k morda preveliki zadolženosti. Lahko rečemo, da za podjetje ne velja finančna neodvisnost, saj predstavljajo dolgovi 70 % vseh obveznosti do virov sredstev. Menim, da v podjetju ni primerno dodatno zadolževanje, saj obstaja neko računovodsko priporočilo Zakona o finančnem poslovanju o kapitalski primernosti, da naj bi bil delež kapitala v podjetju vsaj nekaj več v korist kapitala, tako da bi lahko financiralo svoja stalna sredstva, pa tudi del zaloga z lastnim virom. Podjetje Balavto d.o.o. pa ne pokriva niti stalnih sredstev s kapitalom.

9.2 Analiza naložbenja s kazalniki stanja investiranja

Tabela 9.2 Nabavne vrednosti, popravki vrednosti, sedanje vrednosti in stopnje odpisanosti opredmetenih osnovnih sredstev (OOS) v letu 2005 in 2004 (v tisoč SIT)

Element	Nabavna vrednost	Popravek vrednosti	Sedanja vrednost	Stopnja odpisanosti v %
31.12.2005				
Zemljišča	67.733	0	67.733	0
Zgradbe	163.372	18.886	144.486	11,56
Druge naprave in oprema	137.105	77.496	59.609	47,44
Osnovna sredstva, ki se pridobivajo	30.106	0	30.106	0
SKUPAJ OOS	398.316	96.382	301.934	24,20
31. 12. 2004				
Zemljišča	67.733	0	67.733	0
Zgradbe	39.802	12.994	26.808	32,65
Druge naprave in oprema	112.707	69.893	42.814	62,01
Osnovna sredstva, ki se pridobivajo	92.008	0	92.008	0
SKUPAJ OOS	312.250	82.887	229.363	26,55

Vir: Bruto bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004.

Tabela 9.2 nam pokaže, da je bil kazalnik stopnje odpisanosti opredmetenih osnovnih sredstev konec leta 2005 24,20 %, konec leta 2004 pa 26,55 %. Med opredmetena osnovna sredstva so sicer vključena tudi zemljišča, ki se ne amortizirajo, saj ne izgubljajo vrednosti ter sredstva, ki se pridobivajo in se ne amortizirajo do začetka uporabe. Stopnja odpisanosti zgradb je bila v proučevanem obdobju nižja kot stopnja odpisanosti drugih naprav in opreme, saj je življenjska doba zgradb in objektov daljša od življenjske dobe naprav in opreme, posledično je nižja tudi amortizacijska stopnja. Tako je bila stopnja odpisanosti zgradb in objektov v letu 2004 približno 33 %, leta 2005 pa le okrog 12 %, saj je bila v letu 2005 aktivirana zgradba mehaničnih delavnic in skladišča ter zunanjega urejenega dvorišča, ki se je prej zadrževala na osnovnih sredstvih, ki se pridobivajo. Stopnja odpisanosti drugih naprav in opreme se je v letu 2005 zmanjšala za 14,57 % glede na leto 2004 in znaša 47,44 %. Vseeno lahko trdimo, da je stopnja odpisanosti nizka, kar je posledica novih investicij podjetja ter dokaj nizkih amortizacijskih stopenj. V povezavi s tem lahko rečemo, da družba nima visokih stroškov za vzdrževanje te opreme.

Iz aktivne strani bilance stanja (priloga 1) lahko izračunamo še stopnjo osnovnosti investiranja, ki kaže razmerje med osnovnimi sredstvi in vsemi sredstvi. Za leto 2005 znaša stopnja 20,92 % za leto 2004 pa 19,12 %. Stopnja obratnosti investiranja kot razmerje med obratnimi sredstvi in vsemi sredstvi znaša za leto 2005 64,94 %, za leto

2004 pa 61,43 %. Če izračunamo še delež zalog v gibljivih sredstvih vidimo, da je le-ta znašal v letu 2005 61,33 %, v letu 2004 pa 59,24 %.

Pri analizi teh kazalnikov ugotovimo, da predstavljajo gibljiva sredstva pretežni del sredstev oziroma 64,94 % v letu 2005, kar je tudi značilno za trgovinske in storitvene dejavnosti. Znotraj samih gibljivih sredstev pa vidimo precejšnji delež zalog – 61,33%, vendar zaloge predstavljajo finančno breme za podjetje, zato bo družba morala usmeriti svoje poslovanje v znižanje deleža sredstev vezanih v zalogah v obseg zalog, s katerimi ne bi bila ogrožena obseg in dinamika prodaje.

9.3 Analiza likvidnosti s kazalniki vodoravnega finančnega ustroja

V Tabeli 9.3 je prikazan izračun kazalnika vodoravnega finančnega ustroja oziroma kazalnik finančnega kritja sredstev.

Tabela 9.3 Izračun kazalnika vodoravnega finančnega ustroja za leto 2005 in 2004

	2005	2004	Indeks 05/04
1. Kapital (v tisoč SIT)	432.102	431.351	100,17
2. Osnovna sredstva po neodpisani vrednosti (v tisoč SIT)	304.064	229.524	132,48
3. Kazalnik kapitalske pokritosti sredstev (1/2)	1,42	1,88	0,76

Vir: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida družbe Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004,

Vrednost izračunanega kazalnika je sicer večja od 1, kar pomeni, da podjetje financira vsaj osnovna sredstva z lastnim virom, vendar pa lahko pomeni opozorilno znamenje padec tega kazalnika v letu 2005 v primerjavi z letom 2004 kar za 24 %. Druga negativna postavka je tudi, da podjetje ne financira vseh stalnih sredstev s kapitalom, zato lahko rečemo, da je podjetje neprimerno kapitalsko pokrito.

Tabela 9.4 Izračun nekaterih koeficientov likvidnosti za leto 2005 in 2004 (v tisoč SIT)

	2005	2004	Indeks 05/04
1. Likvidna sredstva	113.232	12.256	923,89
2. Kratkoročne terjatve	249.087	268.888	92,64
3. Kratkoročna sredstva	1.052.140	781.991	134,55
4. Kratkoročne obveznosti	800.536	562.909	142,21
a. Hitri koeficient (1/4)	0,14	0,02	700,00
b. Pospešeni koeficient (1+2/4)	0,45	0,50	90,00
c. Kratkoročni koeficient (3/4)	1,31	1,39	94,24

Vir: Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. v letih 2005 in 2004

Denarna sredstva so se sicer v letu 2005 povečala za nekaj več kot devet krat, tudi vrednost hitrega koeficienta se je povečala za sedem krat. Vendar moramo pred analizo povedati, da so to podatki iz stanja na dan bilance. Denarna sredstva pa se nenehno

spreminjajo že v enem dnevu. Zato hitri koeficient nima neke teže in je lahko samo groba ocena, ki služi za nadaljnjo analizo. Glede na priporočene vrednosti obravnavanih likvidnostnih koeficientov lahko rečemo, da niti eden ne dosega priporočil. Pospešeni in kratkoročni koeficient sta se celo zmanjšala v letu 2005 glede na prejšnje leto, pospešeni za 10 % in znaša 0,45, kratkoročni pa za 5,76 % in znaša 1,31. Tako lahko rečemo, da podjetje ni likvidno, saj ni sposobno s kratkoročnimi sredstvi pokrivati kratkoročne vire financiranja.

9.4 Analiza gospodarnosti in dobičkonosnosti

Tabela 9.5 Izračun koeficientov gospodarnosti za leti 2005 in 2004 (v tisoč SIT)

	2005	2004	Indeks 05/04
1. Celotni prihodki	2.083.989	1.457.855	142,95
2. Celotni odhodki	2.083.337	1.382.319	150,71
3. Poslovni prihodki	2.081.059	1.450.611	143,46
4. Poslovni odhodki	2.066.380	1.366.358	151,23
a. Koeficient celotne gospodarnosti (1/2)	1,0003	1,0546	94,85
b. Koeficient gospodarnosti poslovanja (3/4)	1,0071	1,0617	94,86

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Balavto d.o.o. v letih 2005 in 2004

Kazalnika gospodarnosti sta v obeh letih večja od 1, čeprav je vrednost obeh kazalnikov v letu 2005 padla za nekaj več kot 5 % glede na leto 2004. Torej je podjetje slabše poslovalo v letu 2005, to vidimo tudi po razliki med ustvarjenima poslovnima izidoma.

Pri obravnavi donosnosti sta pomembna koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala - ROE in dobičkonosnost sredstev - ROA, ki v konkretnem primeru znašata:

Tabela 9.6 Izračun donosnosti kapitala in donosnosti sredstev za leti 2005 in 2004 (v tisoč SIT)

	2005	2004	Indeks 05/04
1. Čisti dobiček poslovnega leta	751	66.929	1,12
2. Povprečni kapital (brez čistega dobička poslov. leta)	431.351	364.422	118,37
3. Povprečna sredstva	1.321.405	989.982	133,48
a. Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala - ROE v % (1/2)	0,17	18,37	0,92
a. Koeficient dobičkonosnosti sredstev - ROA v % (1/3)	0,06	6,76	0,89

Vir: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida družbe Balavto d.o.o. za leti 2005 in 2004,

Pri izračunanem kazalniku ROE v Tabeli 9.6 lahko ugotovimo radikalno nazadovanje oziroma padec donosnosti kapitala. V primerjavi z letom 2004, ko je bila donosnost kapitala 18,37 %, torej več kot odlična, je v letu 2005 skoraj neznatna. Čisti

dobiček se je zmanjšal za 98,88 %. Podjetje bi moralo temeljito proučiti vzroke za tako sunkovito zmanjšanje pozitivnega poslovnega izida in ukrepati, preden zabrede v resnične težave. Tudi koeficient ROA se je v letu 2005 zmanjšal za 99,11 %, kljub temu da so se povprečna sredstva povečala za 33,48 %.

9.5 Analiza kazalnikov obračanja

V zvezi z gibljivimi sredstvi nas zanima, kako hitro se obračajo iz ene pojavnosti v drugo, saj je hitrost obračanja za podjetje velikega pomena, hitreje se obračajo, boljši vpliv je na likvidnost oziroma plačilno sposobnost podjetja. Ponavadi se gibljiva sredstva obrnejo v obdobju krajšem od leto dni. Hitrost obračanja merimo s koeficientom obračanja, ki sem ga izračunala v Tabeli 9.7. S tem izračunom skušam ugotoviti, v katerem obdobju so bila gibljiva sredstva časovno primernejša. Obratna sredstva za razliko od gibljivih sredstev ne vsebujejo kratkoročnih finančnih naložb.

Tabela 9.7 Izračun koeficientov obračanja in dnevi vezave obratnih sredstev, zalog in kratkoročnih poslovnih terjatev v letih 2005 in 2004

	2005	2004	Indeks 05/04
1. Poslovni prihodki (v tisoč SIT)	2.081.059	1.450.611	143,46
2. Poslovni odhodki (v tisoč SIT)	2.066.380	1.366.358	151,23
3. Prihodki od prodaje (v tisoč SIT)	2.061.416	1.426.125	144,55
4. Povprečna obratna sredstva (v tisoč SIT)	837.053	688.782	121,53
5. Povprečni obseg zalog	515.272	352.132	146,33
6. Povprečne kratkoročne poslovne terjatve (v tisoč SIT)	258.988	309.950	83,56
a. Koeficient obračanja obratnih sredstev (1/4)	2,49	2,11	118,01
Dnevi vezave obratnih sredstev (365/a)	147	173	84,97
b. Koeficient obračanja zalog (3/5)	4,00	4,05	98,76
Dnevi vezave zalog (365/b)	91	90	101,11
c. Koeficient obračanja kratkoročnih poslovnih terjatev (3/6)	7,96	4,6	173,04
Dnevi vezave terjatev (365/c)	46	79	58,23

Vir: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida podjetja Balavto d.o.o. za leto 2005, 2004 in 2003.

Analiza kaže, da se zaloge v letu 2005 obrnejo štiri krat letno oziroma na vsakih 91 dni. Dnevi vezave zalog so glede na leto 2004 skoraj nespremenjeni, povečali so se v letu 2005 za 1,11 %. Vzroke za povečanje zalog lahko utemeljimo z zalogami neprodanih starejših strojev, ki jih kupci novih prodajo podjetju kot delno plačilo za nakup novih. Podjetje bi moralo sproti spremljati gibanje zalog, s ciljem njihovega zmanjševanja, saj zaloge bremenijo podjetje in močno vplivajo na samo plačilno sposobnost. Podjetje je z namenom financiranja zalog pridobilo posojila, tako da so se iz tega razloga močno povečali stroški financiranja.

Dnevi vezave kratkoročnih poslovnih terjatev so iz 79 dni v letu 2004 padli na 46 dni v letu, kar pomeni 41,77 % znižanje. Lahko sklepamo, da so v podjetju bolj uspešni pri izterjavi terjatev in da se je plačilna disciplina kupcev povečala.

V Tabeli 9.8 obravnavam izračun kazalnika obračanja obveznosti do dobaviteljev za leti 2005 in 2004.

Tabela 9.8 Izračun koeficienta obračanja obveznosti do dobaviteljev v letih 2005 in 2004

	2005	2004	Indeks 05/04
1. Odhodki iz poslovanja (v tisoč SIT)	2.066.380	1.366.358	151,23
2. Povprečno stanje obveznosti do dobaviteljev (v tisoč SIT)	468.580	452.106	103,64
a. Koeficient obračanja obveznosti do dobaviteljev (1/2)	4,41	3,02	1,46
Dnevi vezave obveznosti do dobaviteljev (365/a)	83	121	68,60

Vir: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida podjetja Balavto d.o.o. za leto 2005, 2004 in 2003.

Podjetje je v letu 2005 skrajšalo rok plačila svojih obveznosti do dobaviteljev glede na preteklo leto kar za 31,40 % iz prejšnjih 121 dni na 83 dni. Vsekakor je potrebno ta kazalnik primerjati s kazalnikom obračanja terjatev do kupcev. Le-ta se je v letu 2005 tudi znižal glede na preteklo leto in znaša 46 dni. S finančnega vidika je to dokaj ugodna situacija za podjetje, saj se terjatve skoraj dva krat prej obrnejo v denar, kot pa je podjetje poravnavalo svoje obveznosti do dobaviteljev.

10 SKLEP

Osnovna naloga vsakega podjetja je, da ustvarja poslovne učinke v obliki proizvodov ali storitev in s prodajo le-teh dosega svoje zastavljene cilje, ki so lahko dobiček, tržni delež, prodaja ali katera druga ekonomska kategorija. Pogosto pa prihaja do odstopanj od načrtovanega, zato je potrebno spoznati vzroke za odmike uresničenega z načrtovanim.

Splošna slika poslovanja se kaže v temeljnih računovodskih izkazih. Še večjo izrazno moč dobijo računovodske informacije, če jih uporabimo s pomočjo metod analize poslovanja. Najpogostejši pristop je analiziranje s kazalniki, ki jih lahko uporabljamo za primerjavo v času in prostoru.

V diplomski nalogi sem analizirala poslovanje podjetja Balavto d.o.o. v letih 2005 in 2004 ter na osnovi analize poskušala ugotoviti poslovanje podjetja in njegovo uspešnost ter določiti dejavnike, ki so na to vplivali.

Pri analizi bilance stanja ugotavljam, da so se celotna sredstva in obveznosti podjetja Balavto d.o.o. v letu 2005 povečala za 20 % glede na prejšnje leto. V aktivni bilance stanja so se povečala tako stalna kot gibljava sredstva. Stalna sredstva so se povečala za 17,34 %, kar je predvsem posledica novih investicij v zgradbe. Gibljava sredstva pa so se povečala za 21,84 % na račun povečanja zalog ter denarnih sredstev. Za trgovinsko dejavnost je sicer značilna podobna struktura sredstev, čeprav lahko rečemo, da je med gibljivimi sredstvi največji delež zalog, ki so najmanj likvidna sredstva v okviru gibljivih sredstev. Čas vezave zalog je ostal skoraj nespremenjen in znaša 91 dni. Čas vezave terjatev do kupcev se je zmanjšal iz 79 na 46 dni. Čas vezave obveznosti do dobaviteljev se je tudi zmanjšal iz 121 na 83 dni. Z vidika likvidnosti podjetja je pozitiven podatek to, da se prej obrnejo terjatve kot obveznosti. Podjetje bi moralo le usmeriti aktivnosti v skrajšanje dnevov vezave zalog, ki najbolj bremenijo podjetje z vidika likvidnosti.

V zvezi z osnovnimi sredstvi lahko omenim, da je izračun stopnje odpisanosti osnovnih sredstev nizek, kar pomeni, da podjetje precej investira, s čimer se bodo bodoče povečevali stroški amortizacije in vzdrževanja osnovnih sredstev.

Tudi obveznosti do virov sredstev so se povečale v letu 2005, v glavnem na račun dolgovi. Tako predstavljajo dolgovi kar 70,06 % v sami strukturi virov sredstev. Lahko rečemo, da je ta podatek z vidika poslovanja dokaj neugoden, saj podjetje financira vsa gibljava sredstva, pa tudi manjši del stalnih sredstev z dolgovi, iz česar lahko zaključim, da je podjetje kapitalsko neprimerno in preveč zadolženo.

Iz analize izkaza poslovnega izida je razvidno, da je podjetje precej povečalo prodajo v letu 2005, saj so se poslovni prihodki povečali za 43 % glede na prejšnje leto. Poslovni prihodki tudi predstavljajo glavnino oziroma 99,86 % v strukturi prihodkov. Negativen podatek pa je, da so se tudi odhodki v letu 2005 povečali, in sicer kar za

Sklep

50,71 %, od tega največ poslovni odhodki, ki predstavljajo 99,19 % v strukturi odhodkov. Največ se je povečala nabavna vrednost prodanega blaga, kar je posledica rasti prodaje, čeprav ugotavljam, da se je razlika v ceni prodanega blaga v letu 2005 precej zmanjšala, kar je posledica tržnih razmer. Povečali so se tudi stroški storitev, dela ter odpisi vrednosti. Podjetje je sicer v obeh letih poslovalo z pozitivnim poslovnim izidom, čeprav je v letu 2005 dobiček padel kar za 99 %, zato lahko rečemo, da je v tem letu poslovalo nerentabilno. Tudi kazalniki likvidnosti kažejo padec in nezadostno vrednost glede na priporočila, saj podjetje ni sposobno s kratkoročnimi sredstvi pokrivati kratkoročne vire financiranja. To se kaže tudi v porastu obveznosti do financerjev v letu 2005. Donosnost kapitala je bila v letu 2005 skoraj nična v primerjavi s prejšnjimi leti, ko je podjetje dosegalo odlične poslovne izide in s tem tudi večje donosnosti kapitala. Kljub višji vrednosti sredstev v letu 2005 je dobičkonosnost sredstev nižja.

Zaključim lahko s predlogom, da bi bilo potrebno v podjetju zniževati predvsem stroške in odhodke na področju nabave blaga, materiala in na stroških raznih storitev, saj najvišje prodajne cene določa trg, tako da pri prihodkih na prodajno enoto ni velikih možnosti za spremembe. Dobro bi tudi bilo usmeriti prodajne aktivnosti v dobave blaga in storitev izven Slovenije, saj je tudi z vidika davka na dodano vrednost izvozna usmerjenost bolj ugodna za podjetje. Z vidika zalog bi bilo bolje znižati obseg zalog oziroma določiti njihove optimalne količine ter povečati hitrost obračanja. Z optimalnimi zalogami namreč dosežemo najboljše učinke na rentabilnost in plačilno sposobnost. Z vlaganji v osnovna sredstva pa je potrebno presoditi njihove dolgoročne učinke, ki vplivajo na donosnost.

LITERATURA

- Biloslavo Roberto. 1999. *Metode in modeli za management*. Visoka šola za management, Koper.
- Hočevar Marko, Igličar Aleksander. 2001. *Osnove računovodstva*. Ekonomska fakulteta v Ljubljani, Ljubljana.
- Koletnik Franc. 1995. *Analiziranje računovodskih izkazov (bilanc)*, Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor.
- Koletnik Franc, Koželj Stanko. 2005. *Redni in posebni računovodski izkazi*. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana.
- Mayr Branko. 2000. *Kako brati računovodske izkaze*. Noviforum, Ljubljana.
- Melavc Dane, Milost Franko. 2003. *Računovodstvo*. Fakulteta za management, Koper.
- Milost Franko. 1996. *Računovodstvo*. Visoka upravna šola, Ljubljana.
- Milost Franko. 1997. *Računovodstvo in poslovne finance*. Visoka šola za hotelirstvo in turizem, Portorož.
- Mramor Dušan. 1993. *Uvod v poslovne finance*. Ljubljana, Gospodarski vestnik
- Pučko Danijel. 1998. *Analiza poslovanja*. Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- Pučko Danijel. 2001. *Analiza in načrtovanje poslovanja*. Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- Slovenski inštitut za revizijo. 2002. *Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije: Slovenski računovodski standardi*. 2002. Ljubljana.
- Turk Ivan, Melavc Dane. 1998. *Računovodstvo*. Kranj, Moderna organizacija
- Turk Ivan, Melavc Dane. 1994. *Uvod v računovodstvo*. Moderna organizacija, Kranj.
- Turk Ivan...(et al.). 2004. *Finančno računovodstvo: splošni del*. Slovenski inštitut za revizijo, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana.
- Uradni list RS, št. 15/2005. 2005. *Zakon o gospodarskih družbah* (uradno prečiščeno besedilo).
- Wild, John J., KR. Subramanyam, Robert F. Halsey. 8th edition. 2004. *Financial statement analysis*. McGraw-Hill Companies, Singapore.
- Zadravec Rajko. 2003. *Zaključni račun po novem: prenovljeni računovodski izkazi in njihova analiza za poslovno odločanje*. Primath, Ljubljana.
- Zveza Računovodij, finančnikov in revizorjev. 2006. *Iks, revija za računovodstvo in finance*, št. 1-2/06. Kočevje.

VIRI

- Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina za leto 2005, 2004 in 2003.
- Bruto bilanca podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina za leto 2005 in 2004.
- Izkaz gibanja kapitala podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina za leto 2005 in 2004.
- Izkaz poslovnega izida podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina za leto 2005, 2004, in 2003.
- Revidirano letno poročilo podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina za leto 2004.

PRILOGE

Priloga 1 Bilanca stanja podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina za leto 2005 in 2004

Priloga 2 Izkaz poslovnega izida podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina za leto 2005 in 2004

Priloga 3 Izkaz gibanja kapitala podjetja Balavto d.o.o. Ajdovščina za leto 2005 in 2004

BILANCA STANJA BALAVTO D.O.O.		
AJDOVŠČINA	v tisoč SIT	
	2005	2004
SREDSTVA	1.443.311	1.199.499
A: Stalna sredstva	504.304	429.764
I. Neopredmetena dolgoročna sredstva	2.130	161
1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja	2.130	161
2. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja		
3. Dolgoročne premoženjske pravice		
4. Dobro ime		
5. Predujmi za neopredmetena dolgoročna sredstva		
II. Opredmetena osnovna sredstva	301.934	229.363
1. a) Zemljišča	67.733	67.733
b) Zgradbe	144.486	26.808
2. Proizvajalne naprave in stroji		
3. Druge naprave in oprema	59.609	42.814
4. Osnovna sredstva, ki se pridobivajo	30.106	92.008
a) Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	11.330	
b) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi	18.776	92.008
III. Dolgoročne finančne naložbe	200.240	200.240
1. Lastni deleži	200.000	200.000
2. Druge dolgoročne finančne naložbe	240	240
B. Gibljiva sredstva	937.268	769.262
I. Zaloge	574.850	455.694
1. Material		
2. Nedokončana proizvodnja		
3. Proizvodi in trgovsko blago	574.320	451.395
4. Predujmi za zaloge	530	4.299
II. Poslovne terjatve	249.186	268.888
a) Dolgoročne poslovne terjatve	99	
1. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev		
2. Dolg. Posl. terjatve do podj. v skupini razen do pridr.podj.		
3. Dolgoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij		
4. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih	99	
5. Dolgoročno nevplačani vpoklicani kapital		
b) Kratkoročne poslovne terjatve	249.087	268.888
1. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	235.665	208.867
2. Kratk. posl.terjatve do podj. v skup.razen do pridr.podj.		
3. Kratkoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij		
4. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	13.422	60.021
5. Kratkoročno nevplačani vpoklicani kapital		
III. Kratkoročne finančne naložbe		32.424
1. Kratk. deleži v podjetjih v skupini razen do pridr.podjetij		
2. Kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih		
3. Lastni deleži		
4. Kratkoročne finančne naložbe do drugih		32.424
IV. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina	113.232	12.256
C: Aktivne časovne razmejitve	1.739	473

v tisoč SIT	2005	2004
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	1.443.311	1.199.499
A: Kapital	432.102	431.351
I. Vpoklicani kapital	5.100	5.100
1. Osnovni kapital	5.100	5.100
2. Nevpoklicani kapital		
II. Kapitalske rezerve		
III. Rezerve iz dobička	205.539	205.539
1. Zakonske rezerve	510	510
2. Rezerve za lastne deleže	200.000	200.000
3. Statutarne rezerve		
4. Druge rezerve iz dobička	5.029	5.029
IV. Preneseni čisti poslovni izid	219.476	152.547
V. Čisti poslovni izid poslovnega leta	751	66.929
VI. Prevrednotovalni popravki kapitala	1.236	1.236
1. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	1.236	1.236
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala		
B. Rezervacije		
C. Finančne in poslovne obveznosti	1.011.209	768.148
a) Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	210.673	205.239
1. Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic		
2. Dolgoročne finančne obveznosti do bank		
3. Dolgoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov		
4. Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev		
5. Dolgoročne menične obveznosti		
6. Dolg. Fin. in posl. obveznosti do podjetij v skupini		
7. Dolg. Fin. in posl. obveznosti do pridruženih podjetij		
8. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	210.673	205.239
b) Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	800.536	562.909
1. Kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic		
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank	359.363	
3. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov		
4. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	406.926	530.233
5. Kratkoročne menične obveznosti		
6. Kratk. Fin. in posl. obveznosti do podjetij v skupini		
7. Kratk. Fin. in posl. obveznosti do pridruženih podjetij		
8. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	34.247	32.676
Č. Pasivne časovne razmejitve		

IZKAZ USPEHA BALAVTO d.o.o. AJDOVŠČINA	v tisoč SIT	2005	2004
1. Čisti prihodki od prodaje		2.061.416	1.426.125
a) Čisti prihodki od prodaje proizv. in storitev na domačem trgu		49.398	33.964
b) Čisti prihodki od prodaje blaga in materjala na domačem trgu		1.864.664	1.217.325
c) Čisti prihodki od prodaje proizv. in storitev na tujem trgu		1.268	5.286
d) Čisti prihodki od prodaje blaga in materjala na tujem trgu		146.086	169.550
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in ned.proizvodnje			
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve			
4. Subv.,dotacije, komp. in drugi prih., povezani s posl.učinki		4.084	
5. Drugi poslovni prihodki (s prevred.posl.prihodki)		15.559	24.486
KOSMATI DONOS OD POSLOVANJA		2.081.059	1.450.611
6. Stroški blaga, materjala in storitev		1.919.803	1.249.675
a) Nabavna vrednost prodanega blaga in materjala		1.762.824	1.091.336
b) Stroški porabljenega materjala		57.657	80.365
c) Stroški storitev		99.322	77.974
7. Stroški dela		112.107	91.059
a) Stroški plač		79.632	65.173
b) Stroški pokojninskih zavarovanj		7.072	5.841
c) Stroški socialnih zavarovanj		5.793	4.784
d) Drugi stroški dela		19.610	15.261
8. Odpisi vrednosti		26.175	18.616
a) Amortizacija neopredmetenih in opredmetenih osn.sredstev		23.850	16.683
b) Prevredn.posl. odhodki pri neopr.dolg.sred. in opred.osn.sred.		0	442
c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih		2.325	1.491
9. Drugi poslovni odhodki		8.295	7.008
DOBIČEK IZ POSLOVANJA		14.679	84.253
10. Finančni prihodki iz deležev		23	0
a) Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini razen v pridr. podjetjih			
b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih			
c) Drugi finančni prihodki iz deležev (s prevredn. finančnimi prihodki)		23	0
11. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev		0	1.125
a) Finančni prih. iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini razen pridr. podj.			
b) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij			
c) Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev(s prevredn.finan.prih)			1.125
12. Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev		2.304	3.286
a) Finančni prih. iz obresti in kratk. terjatev do podj. V skupini razen prid.podj.			
b) Finančni prih. iz obresti in kratk. terjatev do pridruženih podjetij			
c) Drugi finančni prihodki iz obresti in kratk. terjatev (s prevredn. fin.prih)		2.304	3.286
13. Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb		941	6.360
a) Prevrednot. fin. odh. pri fin. naložbah v podjetja v skupini razen v prid.pod.			
b) Prevrednotovalni fin. odhodki pri fin. naložbah v pridružena podjetja			
c) Drugi prevrednotovalni finančni prihodki		941	6.360
14. Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti		15.477	9.218
a) Fin. odh. za obresti in iz drugih obv.do podjetij v skupini razen do prid.pod.			
b) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do pridruženih podjetij			
c) Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti		15.477	9.218
15. Davek iz dobička iz rednega delovanja			0
16. ČISTI POSLOVNI IZID IZ REDNEGA DELOVANJA		588	73.086
17. Izredni prihodki		603	2.833
18. Izredni odhodki		539	383
a) Izredni odhodki brez prevrednotovalnega popravka kapitala		539	383
b) Izredni odhodki za prevrednotovalni popravek kapitala			
19. POSLOVNI IZID ZUNAJ REDNEGA DELOVANJA		64	2.450
20. Davek iz dobička zunaj rednega delovanja		0	8.607
21. Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah		-99	
22. ČISTI POSLOVNI IZID OBRAČUNSKEGA OBDOBJA		751	66.929

IZKAZ GIBANJA KAPITALA Balavto d.o.o. Ajdovščina	Osnovni kapital	Kapitals. rezerve	Zakonske rezerve	Druge rez. iz dobička	Preneseni čisti dob.	Čisti dobič. posl. leta	Sploš. prevr. pop. kapitala	Pos. prevr. pop. kap.	Skupaj kapital
A: Stanje 31.12.2004	5.100	0	510	205.029	152.547	66.929	1.236	0	431.351
B: Premiki v kapital									
a) Vpis vpoklicanega osnovnega kapitala									
b) Vnos čistega poslov. izida poslovnega leta 2005						751			751
c) Vnos zneska posebnih prevrednotenj kapitala									
C: Premiki v kapitalu									
a) Prerazporeditev čistega dobička leta 2004 na preneseni dobiček (razp.bil.dob.)					66.929	-66.929			
b) Zmanjšanje drugih rezerv iz dobička zaradi prenosa na preneseni čisti dobiček									
c) Razporeditev prenesenega dobička po sklepu uprave za oblikovanje rezerv za lastne deleže									
Č: Premiki iz kapitala					66.929	-66.929			
a) Izplačilo dividend za leto 2003									
b) Izplačilo nagrad članom uprave za leto 2003									
c) Izplačilo nagrad članom nadz.sveta za leto 2003									
d) Prenos posebnih prevrednotovalnih popravkov kapitala (prodaja opred.osn.sredstev)									
D: Stanje 31.12.2005	5.100	0	510	205.029	219.476	751	1.236	0	432.102